

**PERUSPALVELUT
LÄNSI-SUOMEN LÄÄNISSÄ 2008**

**BASSERVICEN
I VÄSTRA FINLANDS LÄN 2008**

**Länsi-Suomen lääninhallituksen
julkaisu nro 1/2009**

**Länsstyrelsen i Västra Finlands län
publikation nr 1/2009**

KUVAILULEHTI		
Julkaisija Länsi-Suomen lääninhallitus	Julkaisun päivämäärä 31.3.2009	
Tekijä Länsi-Suomen lääninhallituksen peruspalvelujen arviointiryhmä ylitarkastaja Jari Lehtonen (pj.), suunnittelija Ritva Tamminen (siht.)	Julkaisun laji	
	Toimeksiantaja Valtiovarainministeriö	
Julkaisun nimi Peruspalvelut Länsi-Suomen läänissä 2008 – Basservicen i Västra Finlands län 2008		
Julkaisun osat		
Tiivistelmä Lääninhallituksen tehtävänä on toimialansa peruspalvelujen arviointi valtiovarainministeriön toimeksiannosta. Arviointeja on tehty vuodesta 1996. Tämän kierroksen arviointiteemana ovat ikääntyvät. Arvioinnin lähtökohtana on kuvata palvelujen saatavuutta ottamalla huomioon palvelutarve ja kysyntä. Valtion tehtävänä on luoda riittävät edellytykset peruspalvelujen toteuttamiselle. Vastuu keskeisimpien peruspalvelujen järjestämisestä on kunnilla. Kuntien tehtävänä on seurata ja arvioida palvelujen tarvetta, saatavuutta ja riittävyyttä paikallisesti. Näin tuotetaan tietoa palvelujen tilasta ja kehittämistarpeista. Alueellisella seurannalla ja arvioinnilla tuotetaan tietoa sekä kuntien tueksi että valtakunnan päätöksenteon tarpeisiin. Tätä varten lääninhallitukset arvioivat säännöllisesti peruspalvelujen saatavuutta ja riittävyyttä läänin alueella. Tietopohjana on käytetty pääosin rekistereistä sekä tilastollisista tietokannoista saatavia tietoja. Valtiovarainministeriö on toimittanut tarvittavan Tilastokeskuksen tietoaaineiston lääninhallitusten käyttöön. Lisäksi on hyödynnetty muita tietoaaineistoja. Erilliskyselyjä on tehty, kun ne ovat olleet arvioinnin kannalta välttämättömiä. Tällöin kyselyt on tehty ministeriöiden ja lääninhallitusten yhteisesti sopimalla tavalla.		
Avainsanat Länsi-Suomen lääni, peruspalvelut, arviointi		
Muut tiedot		
Sarjan nimi ja numero Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja 1/2009	ISSN 1455-5336	ISBN –
Kokonaissivumäärä 179	Kieli suomi/ruotsi	Hinta –
Jakaja Länsi-Suomen lääninhallitus PL 22, 20801 TURKU kirjaamo.lansi(at)laaninhallitus.fi Raportti on lääninhallituksen Internet-sivuilla www.laaninhallitus.fi/lansi & www.lansstyrelsen.fi/vastra	Kustantaja Länsi-Suomen lääninhallitus	

PRESENTATIONSBLAD		
Utgivare Länsstyrelsen i Västra Finlands län	Utgivningsdatum 31.3.2009	
Författare Utvärderingsgruppen för basservicen i Västra Finlands län överinspektör Jari Lehtonen (ordf.), planerare Ritva Tamminen (sekr.)	Typ av publikation	
	Uppdragsgivare Finansministeriet	
Publikation Peruspalvelut Länsi-Suomen läänissä 2008 – Basservicen i Västra Finlands län 2008		
Publikationens delar		
Referat Länsstyrelsens uppgift är att utvärdera basservicen på uppdrag av finansministeriet inom sitt verksamhetsområde. Basservicen har utvärderats sedan 1996. År 2008 fokuserar utvärderingen på basservicen för äldre. Utvärderingen utgår ifrån tillgången på service med beaktande av servicebehovet och serviceefterfrågan. Staten ska skapa tillräckliga förutsättningar till basservice. Ansvaret för att den mest centrala basservicen ordnas ligger hos kommunerna. Kommunernas uppgift är att följa upp och bedöma behovet av servicen, tillgången till och tillräckligheten av tjänsterna på det lokala planet, vilket ger fakta om hur det ligger till med tjänsterna och om utvecklingsbehoven. Genom den regionala uppföljningen och utvärderingen samlas in uppgifter som stöder kommunerna å ena sidan och ger information för beslutsfattande på riksnivån å andra sidan. I detta syfte utvärderar länsstyrelsen regelbundet tillgången till och tillräckligheten av basservicen i länet. Som kunskapsunderlag har i huvudsak använts material från olika register och statistiska databaser. Finansministeriet har tillställt Statistikcentralens filer med material från deras källor till länsstyrelsernas förfogande. Också annat material har utnyttjats. Särskilda enkäter har verkställts när man ansett de vara nödvändiga för utvärderingen. I dessa fall har enkäterna genomförts i samråd med ministerierna och länsstyrelserna.		
Nyckelord Västra Finlands län, basservice, utvärdering		
Övriga uppgifter		
Seriens namn och nummer Publikationer i publikationsserien från länsstyrelsen i Västra Finlands län nr 1/2009	ISSN 1455-5336	ISBN –
Sidantal 179	Språk finska/svenska	Pris –
Distribution Länsstyrelsen i Västra Finlands län PB 22, 20801 ÅBO registratur.vastra(at)laaninhallitus.fi Rapporten finns på länsstyrelsens webbplats: www.laaninhallitus.fi/lansi & www.lansstyrelsen.fi/vastra		Förlag Länsstyrelsen i Västra Finlands län

Palvelut kohtuullisessa kunnossa

Valtion ja kuntien tehtävänä on luoda edellytykset peruspalvelujen toteuttamiselle eduskunnan säätämien lakien mukaisesti.

Käsillä oleva Peruspalvelut Länsi-Suomen läänissä 2008 -raportti on 13. perättäinen läänin alueen peruspalvelujen arviointi. Raportin ohjausryhmän poikkihallinnollinen arviointi yhdistää lääninhallituksen eri osastojen asiantuntemuksen. Kaikkiaan palvelujen saataavuudessa ei ole tapahtunut dramaattisia muutoksia läänin alueella. Enemmänkin huolena kautta linjan on kustannusten nousu. Kuntien voimavarat ovat tiukoilla. Kouluverkko harvenee edelleen ja koulumatkaan käytettävä lakisääteinen aika ylittyy joissakin kunnissa. Peruskoulutuksen jälkeisessä koulutuksessa jatkavien osuus ei ole juuri muuttunut. Erityisen tärkeää on kuitenkin nyt seurata niitä nuoria, jotka eivät koulutuksessa jatka ja joita uhkaa syrjäytyminen. Tässä sosiaali- ja sivistystoimen yhteistyö on keskeisessä osassa. Sekä ammatillisessa että lukiokoulutuksessa on selkeitä puutteita opintojen ohjauksessa. Tässä tarvitaan uudenkaltaista yhteistyötä paitsi koulutuksen järjestäjien myös oppilaitosten ja työelämän välillä. Yllättävää ehkä on, että kolmannekselta elintarvikealan yrittäjiltä puuttuu edelleenkin suunnitelma, jolla varmistetaan elintarvikehygienian turvallisuus.

Kunnat ovat joutuneet käyttämään entistä enemmän rahaa peruskoululaisten ja sosiaali- ja terveystoimen kuljetuspalvelujen hankintaan. Kuntien tuleekin ottaa laajemmin käyttöön palveluliikennejärjestelmä täydentämään ja tehostamaan muita jo käytössä olevia liikennepalveluja.

Pelastustoimessa kaivataan nyt kattavia harjoituksia ja koulutuksen toteutumisen seuranta. Poliisin toimintavalmiusaika on puolestaan säilynyt koko läänin alueella samalla tasolla kuin vuonna 2007. Ikääntyvien ohjatun liikunnan tarjonta ei ole kunnissa riittävää, vaikkakin kaikki kunnat järjestävät ohjattua liikuntaa läänin alueella. Niin ikään nuorten kasvatuksellisen ohjauksen tarjonnassa on, erityisesti kasvukeskusten ulkopuolella, suuria eroja.

Eläinlääkinnässä terveydenhuoltosopimusten määrä on selkeästi lisääntynyt edellisvuotesta, mutta eivät nekaan aivan odotusten mukaisesti.

Esitän parhaat kiitokseni raportin kirjoittajille, arviointiryhmälle ja arvioinnin ohjausryhmälle. Raportti antaa jälleen vankkaa pohjaa palvelujen tasosta käytävälle keskustelulle läänin eri osa-alueilla.

Rauno Saari

Tjänsterna i ett relativt gott skick

Staten och kommunerna ska skapa förutsättningarna till att basservicen förverkligas i enlighet med de lagar som riksdagen har stiftat.

Rapporten "Basservicen i Västra Finlands län 2008" utges det trettonde i rad. Rapporten, som har utarbetats av en styrgrupp, är en tvärspektoriell utvärdering som förenar sakkunskapen på de olika avdelningarna vid länsstyrelsen. I regel har tillgången på tjänster inte förändrats dramatiskt i länet. Det är kostnadsökningen som oroar överlag. Kommunernas resurser är ansträngda. Skolnätet blir allt glesare och det finns kommuner där den lagstadgade tid som får gå till skolresor överskrids. Andelen elever som fortsätter efter avslagd grundläggande utbildning har knappast alls förändrats. Särskilt viktigt är det nu att följa upp de unga som inte inlett fortsatt utbildning och som riskerar att bli marginaliserade. Samarbetet mellan socialväsendet och bildningsväsendet är ytterst viktigt. Inom såväl yrkesutbildningen som gymnasieutbildningen finns det klara brister vad gäller studiehandledning. Här behövs en ny sorts samarbete, inte enbart mellan utbildningsanordnarna utan också mellan läroanstalter och arbetslivet. Det är kanske överraskande att en tredjedel av företagen inom livsmedelsbranschen fortfarande saknar en plan som tryggar en säker livsmedelshygien.

Kommunerna har varit tvungna att avsätta allt mer pengar på anskaffning av transporttjänster åt grundskoleelever och för transporter inom social- och hälsovårdssektorn. Det är därför viktigt att kommunerna i en allt större omfattning tar i bruk servicetrafiksystemet som komplement till de existerande trafiktjänsterna i syfte att effektivisera dem.

Inom räddningsväsendet behövs det omfattande övningar och uppföljning av utbildningen. Polisens aktionsberedskapstid har i länet bibehållits på samma nivå som år 2007. Utbudet av handledda motionstjänster för äldre är inte tillräckligt i kommunerna, trots att alla kommuner i länet ordnar handledd motion. Också utbudet av fostrande handledning av unga varierar stort, särskilt utanför tillväxtcentra.

Antalet hälsovårdsavtal inom veterinärvården har klart ökat från i fjol, men dock inte enligt förväntningarna.

Jag ber att få framföra ett stort tack till alla som medverkat vid sammanställandet av rapporten. Rapporten ger en stabil grund för den diskussion som förs om servicenivån i länet.

Rauno Saari

Services in reasonable shape

The task of both state and municipalities is to create the right conditions for the implementation of basic statutory services.

The “Basic Services in Western Finland 2008” report is the 13th consecutive evaluation of the Province’s basic services. The cross-administrative evaluation of the report’s target group combines the expertise of the different departments at the State Provincial Office of Western Finland. Overall, no major changes have occurred in the availability of services within our province. What worries us is the steady increase in costs across services. The municipalities’ finances are at a breaking point. The number of schools will be cut further and the statutory travelling time to and from school will in some municipalities be exceeded. The share of pupils continuing beyond basic education has not changed. It is particularly important now to keep an eye on those young people who are no longer in education and, as a consequence, face being displaced. Preventing this requires cooperation between the social authorities and the educational authorities. Vocational counselling is clearly lacking in vocational and sixth form education. A new kind of cooperation is called for, not only between the various providers of education, but also between education establishments and employers. What is surprising is that a third of the entrepreneurs in the food sector still don’t have a plan to ensure proper hygiene and food safety for their products.

Municipalities are spending increasing amounts of money to procure transportation services for primary students and within the public welfare and health sector. Municipalities must adopt a service transport system to complement and improve other existing transportation systems.

In emergency services, comprehensive exercises and the implementation of training services must be monitored. The response times for alarm assignments has remained at the level of 2007 throughout the Province. There is not enough organised exercise for the elderly in the municipalities, although all municipalities in the Province do provide some organised exercise. There are also vast differences in the provision of young people’s education counselling, particularly outside the urban areas.

The number of veterinary care agreements has increased substantially on the previous year, but has not completely met expectations yet.

I wish to thank the authors of this report, the evaluation group and the steering group that supervised the evaluation. The report provides a solid foundation for the discussion that is being conducted about the level of services in the Province.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Rauno Saari', is centered on the page.

Rauno Saari

Sisällysluettelo – Innehållsförteckning

Sivu – Sida

KUVAILULEHTI	5
PRESENTATIONSBLAD	6
ESIPUHE	7
FÖRORD	9
FOREWORD	11
1. PERUSPALVELUJEN ARVIOINNIN TOIMEKSIANTO JA ARVIOINTITYÖ LÄNSI-SUOMEN LÄÄNISSÄ	14
UPPDRAGET OCH ARBETET MED UTVÄRDERINGEN AV BASSERVICEN I VÄSTRA FINLANDS LÄN	16
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ LÄNSI-SUOMEN LÄÄNISSÄ VERKSAMHETSMILJÖN I VÄSTRA FINLANDS LÄN	18
3. ARVIOINNIN KESKEISET TULOKSET TIIVISTELMINÄ	24
DE CENTRALA RESULTATEN AV UTVÄRDERINGEN AV BASSERVICEN I SAMMANDRAG	33
4. HALLINNON TOIMIVUUS	42
4.1. YHTEISPALVELU	42
5. TURVALLISUUS	49
5.1. POLIISITOIMI	49
5.2. PELASTUSTOIMI	66
6. OSAAMINEN – UTBILDNING OCH KULTUR	71
6.1. OPETUSTOIMI – UTBILDNINGSVÄSENDET	71
6.1.1. Perusopetuksen alueellinen saavutettavuus	71
Den regionala tillgången till svenskspråkig grundläggande utbildning	82
6.1.2. Toisen asteen koulutuksen alueellinen saavutettavuus	90
Den regionala tillgången till svenskspråkig utbildning på andra stadiet	101
6.1.3. Perusopetuksen jälkeinen välitön koulutukseen sijoittuminen	110
Placering i utbildning efter avslutad svenskspråkig grundläggande utbildning	121
6.2. LIIKUNTATOIMI	129
6.3. NUORISOTOIMI	141
7. HYVINVOINTI	152
7.1. ELINTARVIKEVALVONTA	152
7.2. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO	165
8. LIIKENNEPALVELUT	172

1. PERUSPALVELUJEN ARVIOINNIN TOIMEKSIANTO JA ARVIOINTITYÖ LÄNSI-SUOMEN LÄÄNISSÄ

Alueellisen palveluverkkoarvioinnin perusteet

Peruspalveluja arvioidaan valtiovarainministeriön toimeksiannosta lääninhallituksen toimialalla. Peruspalveluilla tarkoitetaan sellaisia hyvinvointipalveluja, joiden on perustuslain mukaan oltava kaikkien kansalaisten yhdenvertaisesti saatavilla. Poikkihallinnollinen arviointitehtävä yhdistää lääninhallituksen eri osastojen asiantuntemuksen peruspalvelujen monialaiseksi arvioinniksi. Arvioinnin toteuttamisessa ja tulosten käsittelyssä lääninhallitus tekee yhteistyötä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Hallinnonaloittaiset ja poikkihallinnolliset arviointiaiheet määritellään ja täsmennetään vuosittain ministeriöiden ja lääninhallitusten yhteistyönä.

Peruspalveluiksi voidaan määritellä palvelut, jotka pääasiassa koskevat suurta määrää ihmisiä ja vaikuttavat kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja joiden puuttuminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia. Peruspalveluja ovat myös erityisryhmien palvelut, vaikka ne eivät koskisikaan suurta määrää ihmisiä.

Julkisen vallan ja valtion tehtävänä on luoda riittävät edellytykset peruspalvelujen toteuttamiselle. Tätä varten lääninhallitukset arvioivat säännöllisesti peruspalvelujen saatavuutta ja riittävyyttä läänin alueella.

Arvioinnin keskeisenä lähtökohtana on ollut kuvata palvelujen saatavuutta ottamalla huomioon palvelutarve ja kysyntä. Kartat on laadittu Affecto Finland Oy:n kartta-aineistolla (2008) Mapinfo 7.5 -karttaohjelmaa käyttäen.

Arviointi lääninhallituksen monialaisena asiantuntijatyönä

Peruspalvelujen arviointia on Länsi-Suomen lääninhallituksessa ohjannut maaherra Rauno Saaren johdolla toiminut *arvioinnin ohjausryhmä*, jonka jäseninä ovat olleet

viestintäpäällikkö Paula Grönlund, hallinto-osasto
 osastopäällikkö, lääninsivistysneuvos Tuomo Laitila, sivistysosasto
 ylitarkastaja Jari Lehtonen, liikenneosasto
 osastopäällikkö Kirsi Paasikoski, hallinto-osasto
 osastopäällikkö, lääninpoliisijohtaja Pertti Sihvonen, poliisiosasto
 osastopäällikkö, läänin sosiaali- ja terveysneuvos Pekka Paatero, sosiaali- ja terveysosasto 31.1.2009 saakka, Sakari Suominen 1.2.2009 lähtien
 osastopäällikkö, lääninvalmiusjohtaja Taneli Rasmus, pelastusosasto
 osastopäällikkö, liikennehallintopäällikkö Lauri Latva-Äijö, liikenneosasto
 sivistysneuvos Etel Strömberg-Johansson, sivistysosasto, ruotsinkielinen yksikkö
 suunnittelija Ritva Tamminen (sihteeri), hallinto-osasto.

Ohjausryhmä on ohjannut ja seurannut arviointityöskentelyä, käsitellyt arvioinnin johtopäätökset ja suositukset sekä määritellyt tiedotukselliset linjaukset.

Arviointityön käytännön koordinoinnista on vastannut *arviointiryhmä* puheenjohtajanaan ylitarkastaja Jari Lehtonen. Ryhmään ovat kuuluneet osastojen arviointivastaavina

kehittämispäällikkö Raija Hurskainen, sosiaali- ja terveysosasto
pelastusylitarkastaja Risto Kekki, pelastusosasto
suunnittelija Toivo Mäenpää (varapuheenjohtaja), poliisiosasto
sivistystoimentarkastaja Pentti Nikkinen, sivistysosasto
suunnittelija Niklas Peuravaara, poliisiosasto
liikennesuunnittelija Anders Pulkkis, liikenneosasto
sivistystoimentarkastaja Gunilla Sandler, sivistysosaston ruotsinkielinen yksikkö
suunnittelija Tuire Vuoristo, hallinto-osasto sekä
suunnittelija Ritva Tamminen (sihteeri), hallinto-osasto

sekä paikkatiedon vastuuhenkilöinä

liikennesihteeri Pirkko Forss, liikenneosasto
erikoissuunnittelija Raija Kinnunen, sivistysosasto
järjestelmäpäällikkö Leena Mäkinen-Jaakkola, hallinto-osasto ja
tarkastaja Virpi Särkkä, sosiaali- ja terveysosasto.

Arviointiryhmä on koordinoitunut arviointiprosessia, karttatyöskentelyä ja arviointiraportin laatimista sekä laatinut raportille yhtenäisen arviointikehikon ja formaatin.

Arviointien suorittajat on nimetty kunkin arviointitekstin lopussa. Arviointiraportin toimitamisesta ovat huolehtineet suunnittelija Ritva Tamminen ja ylitarkastaja Jari Lehtonen.

Arviointiraportti on saatavilla Länsi-Suomen lääninhallituksen [www-sivuilla](http://www.laeninhallitus.fi/lansi) osoitteessa www.laeninhallitus.fi/lansi tai www.lansstyrelsen.fi/vastra.

Kuvassa arviointiryhmä vasemmalta oikealle: Pentti Nikkinen, Pirkko Forss, Ritva Tamminen, Jari Lehtonen, Anders Pulkkis, Gunilla Sandler, Risto Kekki ja Toivo Mäenpää. Kuvasta puuttuvat: Raija Hurskainen, Niklas Peuravaara ja Tuire Vuoristo.

1. UPPDRAGET OCH ARBETET MED UTVÄRDERINGEN AV BASSERVICEN I VÄSTRA FINLANDS LÄN

Grunderna för utvärderingen av det regionala servicenätet

Basservicen utvärderas på uppdrag av finansministeriet inom länsstyrelsens verksamhetsområde. Med basservicen avses sådana välfärdstjänster som enligt grundlagen skall finnas jämligt tillgängliga för alla medborgare. Den tvärsektoriella utvärderingsuppgiften kombinerar sakkunskapen på länsstyrelsens olika avdelningar till en vittomfattande utvärdering. Vid genomförandet av utvärderingen och behandlingen av resultaten samarbetar länsstyrelsen med kommunerna och andra aktörer. Sektorvisa och tvärsektoriella utvärderingsobjekt definieras och preciseras årligen i samråd med ministerierna och länsstyrelserna.

Som basservice kan definieras tjänster som i huvudsak gäller ett stort antal människor och påverkar deras liv i vardagen. Om dessa tjänster saknas förorsakar det avsevärda problem. Som basservice räknas också tjänster för specialgrupper, även om dessa tjänster bara skulle gälla ett mindre antal människor.

Det allmänna och staten skall skapa tillräckliga förutsättningar till basservice. I detta syfte utvärderar länsstyrelsen regelbundet tillgången till och tillräckligheten av basservicen i länet.

Utvärderingen har fokuserats på tillgången på service med beaktande av servicebehovet och serviceefterfrågan. Kartorna är utarbetade på Affecto Finland Oy:s kartmaterial (2008) med kartprogrammet Mapinfo 7.5.

Utvärderingen representerar mångsidig sakkunskap vid länsstyrelsen

Utvärderingen av basservicen vid länsstyrelsen i Västra Finlands län har handletts av *styrgruppen för utvärderingen* som letts av landshövding Rauno Saari. Styrgruppen har bestått av följande medlemmar:

kommunikationschef Paula Grönlund, förvaltningsavdelningen
avdelningschef, länsbildningsråd Tuomo Laitila, bildningsavdelningen
överinspektör Jari Lehtonen, trafikavdelningen
avdelningschef Kirsi Paasikoski, förvaltningsavdelningen
avdelningschef, länspolisdirektör Pertti Sihvonen, polisavdelningen
avdelningschef, länsocial- och hälsoråd Pekka Paatero, social- och hälsoavdelningen t.o.m 31.1.2009, Sakari Suominen fr.o.m. 1.2.2009
avdelningschef, länsberedskapsdirektör Taneli Rasmus, räddningsavdelningen
avdelningschef, trafikförvaltningschef Lauri Latva-Äijö, trafikavdelningen
bildningsråd Etel Strömberg-Johansson, bildningsavdelningen, svenska enheten
planerare Ritva Tamminen (sekreterare), förvaltningsavdelningen.

Styrgruppen har handlett och följt upp utvärderingsarbetet, behandlat de slutledningar och rekommendationer som utvärderingen resulterat i samt definierat informationspolitiken.

För koordineringen av utvärderingsarbetet i praktiken har svarat *utvärderingsgruppen* med överinspektör Jari Lehtonen som ordförande. Gruppen har bestått av avdelningarnas utvärderingsansvariga:

utvecklingschef Raija Hurskainen, social- och hälsoavdelningen
räddningsöverinspektör Risto Kekki, räddningsavdelningen
planerare Toivo Mäenpää (vice ordförande), polisavdelningen
inspektör för bildningsväsendet Pentti Nikkinen, bildningsavdelningen
planerare Niklas Peuravaara, polisavdelningen
trafikplanerare Anders Pulkkis, trafikavdelningen
inspektör för bildningsväsendet Gunilla Sandler, bildningsavdelningen, svenska enheten
planerare Tuire Vuoristo, förvaltningsavdelningen och
planerare Ritva Tamminen (sekreterare), förvaltningsavdelningen.

Ansvariga för lägesbunden information:

trafiksekreterare Pirkko Forss, trafikavdelningen
specialplanerare Raija Kinnunen, bildningsavdelningen
systemchef Leena Mäkinen-Jaakkola, förvaltningsavdelningen
inspektör Virpi Särkkä, social- och hälsoavdelningen.

Utvärderingsgruppen har koordinerat utvärderingsprocessen, karttillämpningen och upprättandet av utvärderingsrapporten samt har utarbetat en enhetlig ram för utvärderingen och ett format för rapporten.

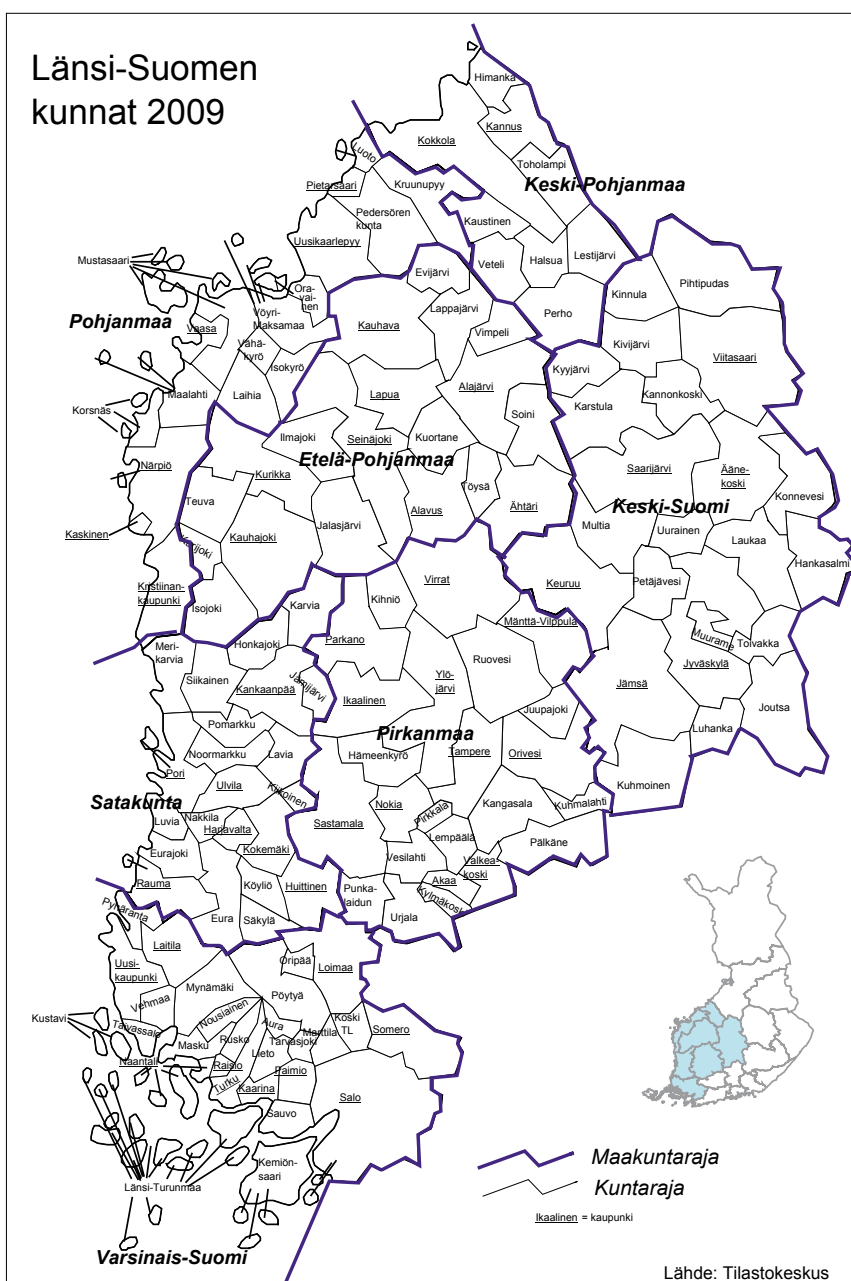
Utvärderingsgrupperna anges i slutet av varje textavsnitt. Planerare Ritva Tamminen och överinspektör Jari Lehtonen har redigerat rapporten.

Utvärderingsrapporten finns på länsstyrelsen i Västra Finlands läns webbplats www.laaninhallitus.fi/lansi eller www.lansstyrelsen.fi/vastra.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ LÄNSI-SUOMEN LÄÄNISSÄ – VERKSAMHETSMILJÖN I VÄSTRA FINLANDS LÄN

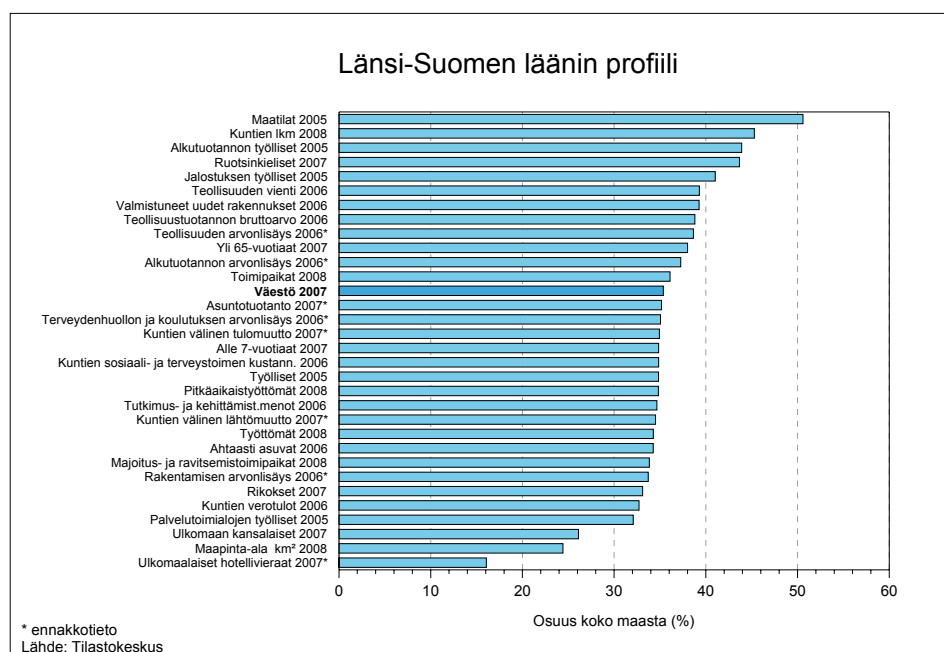
Länsi-Suomen läänissä oli vuonna 2008 kuntia 188, maakuntia 7 ja seutukuntia 32. Kuntamäärä väheni yhdellä. Vuoden 2009 alusta kuntien määrä väheni 142:een.

År 2008 omfattade Västra Finlands län 188 kommuner, 7 landskap och 32 regionkommuner. Antalet kommuner minskade med en. I början av år 2009 minskade antalet till 142.

Asukasluvultaan suurin kuntaliitos oli Jyväskylän, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden yhdentyminen, kuntamäärällisesti Salon kaupungin syntyminen 10 kunnan liitoksesta. Länsi-Suomen läänin asukasmäärä on 1,88 miljoonaa eli kolmannes Suomen asukasluvusta. Lääni on kaksikielinen. Asukkaista 6,8 prosenttia on ruotsinkielisiä. Länsi-Suomen läänin pinta-ala on noin 74 000 km² eli neljännes Suomen pinta-alasta.

Den till invånarantalet största kommunsammanslagningen uppstod då Jyväskylä, Jyväskylä landskommun och Korpilahti gick samman. Beträffande antalet kommuner som gick samman var den största samgången då Salo stad gick samman med nio andra kommuner. Antal invånare i Västra Finlands län är 1,88 miljoner invånare, dvs. en tredjedel av Finlands folkmängd. Länet är tvåspråkigt. Av invånarna är 6,8 procent svenskspråkiga. Västra Finlands län är till arealen cirka 74 000 km² eller en fjärdedel av Finlands areal.

Väestön kokonaisuutokset, muutokset ikärakenteessa, suuret erot taloudellisessa ja väestöllisessä huoltosuhteessa sekä taloudellisissa toimintaedellytyksissä ovat tekijöitä palvelujen kysynnän ja tarjonnan erojen ja muutosten taustalla.

I bakgrunden till ändringarna vad gäller efterfrågan och utbudet av tjänsterna finns sådana faktorer som ändringar vad gäller befolkningen totalt sett, ändringar i åldersstrukturen, stora skillnader i det ekonomiska och demografiska försörjningsförhållandet samt i de ekonomiska verksamhetsbetingelserna.

Maakunnat Landskapen

Varsinais-Suomen maakunnassa on 28 kuntaa. Vuoden alusta kuntamäärä puolittui. Yhteensä maakunnassa asui vuoden 2008 lopussa 461 134 henkilöä. Varsinais-Suomen maapinta-ala on 10 663 km² ja väestötiheys siten 43,1 asukasta neliökilometrillä. Varsinais-Suomen väkiluku on kasvanut maassamuuton, siirtolaisuuden ja luonnollisen väestönkasvun yhteisvaikutuksesta.

Landskapet Egentliga Finland omfattar 28 kommuner vilket är hälften färre än året innan. Vid slutet av 2008 bodde sammanlagt 461 134 invånare i landskapet. Landarealen är 10 663 km² och befolkningstäthet 43,1 invånare per kvadratkilometer. Folkmängden i Egentliga Finland har ökat tack vare flyttrörelsen, migrationen och en naturlig befolkningsökning.

Satakunnan maakunnassa oli asukkaita vuoden 2008 lopussa 227 621. Maakunnan maapinta-ala oli 7 956 km² ja asukastiheys 28,7 asukasta/km². Alueella on 22 kuntaa. Satakunnan väkiluku on laskussa. Suurin väestöä vähentävä tekijä on maassamuutto, mutta myös luonnollisen väestönkasvun negatiivisuus on pienentänyt väkilukua. Siirtolaisuuden muuttotase on ollut viime vuosina positiivinen.

Vid slutet av 2008 hade **landskapet Satakunta** 227 621 invånare. Landarealen är 7 956 km², befolkningstätheten 28,7 invånare/km². Till landskapet hör 22 kommuner. Folkmängden har minskat. Den viktigaste faktorn är flyttrörelsen, men också den naturliga befolkningstillväxten visar nedåtgående trend. Migrationen har visat inflyttningsöverskott.

Pirkanmaan maakunta on Länsi-Suomen väkirikkain. Alueella on 24 kuntaa. Vuoden 2008 lopussa siellä asui 480 646 henkilöä. Kun maakunnan maapinta-ala on vuoden 2008 alussa 12 446 km², asukastiheys on 38,3 asukasta/km². Pirkanmaan väestö kasvaa voimakkaasti maassamuuton, luonnollisen väestönkasvun ja siirtolaisuuden yhteisvaikutuksesta.

Birkaland är det folktätaste landskapet i Västra Finland. Området omfattar 24 kommuner. Vid slutet av 2008 bodde där 480 646 personer. Landarealen i början av 2008 var 12 446 km² vilket innebär en befolkningstäthet på 38,3 invånare/km². Folkmängden i Birkaland växer kraftigt tack vare flyttrörelsen, den naturliga befolkningsökningen och migrationen.

Keski-Suomen maakuntaan kuuluu 23 kuntaa. Maakunnan väkiluku oli vuoden 2008 lopussa 271 779 ja kun maapinta-ala on 16 707 km², väestötiheys on siten 16,2 asukasta/km². Keski-Suomen väkiluku on viime vuosina ollut kasvussa luonnollisen väestönkasvun ja siirtolaisuuden ansiosta.

Landskapet Mellersta Finland omfattar 23 kommuner. Vid slutet av 2008 var antalet invånare 271 779 personer och landarealen 16 707 km², vilket innebär en befolkningstäthet på 16,2 personer/km². Folkmängden i Mellersta Finland har ökat tack vare naturlig tillväxt och migration.

Etelä-Pohjanmaan maakunnassa on 19 kuntaa. Sen pinta-ala on 13 443 km² ja väkimäärä vuoden 2008 lopussa 193 522 henkeä. Asukastiheys on siten 14,4 asukasta/km². Etelä-Pohjanmaan väestö on vähentynyt 2000-luvulla lähes jokaisena vuonna. Merkittävien maakunnan väestönmäärään vaikuttava tekijä on maassamuutto. Siirtolaisuuden nettomuutto on ollut positiivinen koko 2000-luvun ajan.

Södra Österbottens län omfattar 19 kommuner. Dess landareal 13 443 km² och folkmängd 193 522 personer vid slutet av 2008, vilket innebär att folktätheten var 14,4 invånare/km². Under 2000-talet har folkmängden i Södra Österbotten minskat år för år. Den viktigaste orsaken till detta är flyttrörelsen inom landet. Nettoflyttningen vad gäller migrationen har varit positiv under hela 2000-talet.

Pohjanmaan maakunnassa on 17 kuntaa. Asukkaita oli vuoden 2008 lopussa 176 022. Alueen maapinta-ala on 7 749 km², joten väestötiheys on 22,6 asukasta/km². Pohjanmaan väkimäärä on kasvussa. Kasvu aiheutuu luonnollisesta väenlisäyksestä ja siirtolaisuuden muuttovoitosta. Maassamuutto on sen sijaan ollut viime vuosina tappiollista. Alle 14-vuotiaiden määrä on vähentynyt ja yli 65-vuotiaiden määrä on kasvanut 2000-luvun jokaisena vuonna.

Landskapet Österbotten omfattar 17 kommuner. Folkmängden i Österbotten var 176 022 vid slutet av 2008. Landarealen är 7 749 km², vilket innebär en befolkningstäthet på 22,6 invånare/km². Folkmängden i Österbotten växer. Orsaken är en naturlig befolkningsökning och ett flyttningsöverskott ifråga om migration. Flyttrörelsen inom landet har däremot visat underskott i Österbotten. Antal personer under 14 år har minskat och antal personer över 65 år har ökat varje år under 2000-talet.

Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluu 9 kuntaa, joissa asukkaita oli vuoden 2008 lopussa yhteensä 71 045. Maakunnan pinta-ala on 5 272 km² ja väestötiheys siten 13,5 asukasta/km². Keski-Pohjanmaan väkiluku oli alimmillaan vuonna 2004. Maakunnan syntyvyysslukemat ovat olleet korkeita.

Landskapet Mellersta Österbotten omfattar 9 kommuner och där bor sammanlagt 71 045 personer vid slutet av 2008. Landskapets landareal är 5 272 km² och befolkningstätheten sålunda 13,5 invånare/km². Folkmängden i Mellersta Österbotten var som lägst år 2004. Nativiteten är hög.

Taulukko 1. Tilastotietoja Länsi-Suomen läänin maakunnista

Maakunta	Väkiluku- arvio 31.12. 2008	Väestö- muutos 2008	Väestö- ennuste 2029	Asukas- tiheys as/km ²	Taajama- aste	Kuntien lkkm 2008
Varsinais-Suomi	461 134	0,4	499 424	43,1	83,4	28
Satakunta	227 621	-0,4	221 689	28,7	82,5	22
Pirkanmaa	480 646	0,8	547 426	38,3	85,9	24
Keski-Suomi	271 779	0,4	286 482	16,2	76,2	23
Etelä-Pohjanmaa	193 522	-0,2	194 873	14,4	69,4	19
Pohjanmaa	176 022	0,6	183 852	22,6	83,3	17
Keski-Pohjanmaa	71 045	0,1	71 930	13,5	76,0	9
Länsi-Suomi	1 881 769	0,4	2 005 676	25,2	78,7	142

Maakunta	Pinta-ala km ²	Vuosikate €/asukas 2007	Taloudelli- nen huolto- suhde %	Yli 65-vuotiaiden muutos vuosina 2009–2029		
				2009	2029	%
Varsinais-Suomi	10 663	262	1,25	78 117	128 899	65
Satakunta	7 956	293	1,44	44 044	65 131	48
Pirkanmaa	12 446	384	1,29	77 168	125 908	63
Keski-Suomi	16 707	201	1,46	45 571	74 274	63
Etelä-Pohjanmaa	13 443	254	1,43	35 247	53 479	52
Pohjanmaa	7 749	311	1,26	31 151	45 869	47
Keski-Pohjanmaa	5 272	316	1,40	11 763	18 356	56
Länsi-Suomi	74 300	289	1,36	323 061	511 916	58

Maakunnista Varsinais-Suomi, Pirkanmaa ja Keski-Suomi ovat pitkään olleet muuttovoittoisia, väestöltään voimakkaasti kasvavia alueita. Väestöään menettävien maakuntien väkiluvun väheneminen on hidastunut 2000-luvulla. Vuonna 2008 Satakunta ja Etelä-Pohjanmaa menettivät väestöään.

Väestöennusteen mukaan Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan maakunnat kasvavat vuoteen 2029 mennessä yli 100 000 asukkaalla, mikä on 84 koko läänin kasvusta. Vain Satakunta menettää kokonaisväestöään. Läänin kasvu olisi yhteensä lähes 123 000 asukasta.

Yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa 323 000:sta 511 900:aan eli 58 prosenttia. Osuuden väestöstä arvioidaan nousevan nykyisestä 17 prosentista 25 prosenttiin vuoteen 2029 mennessä ja pysyvän lähes samana seuraavat kymmenen vuotta.

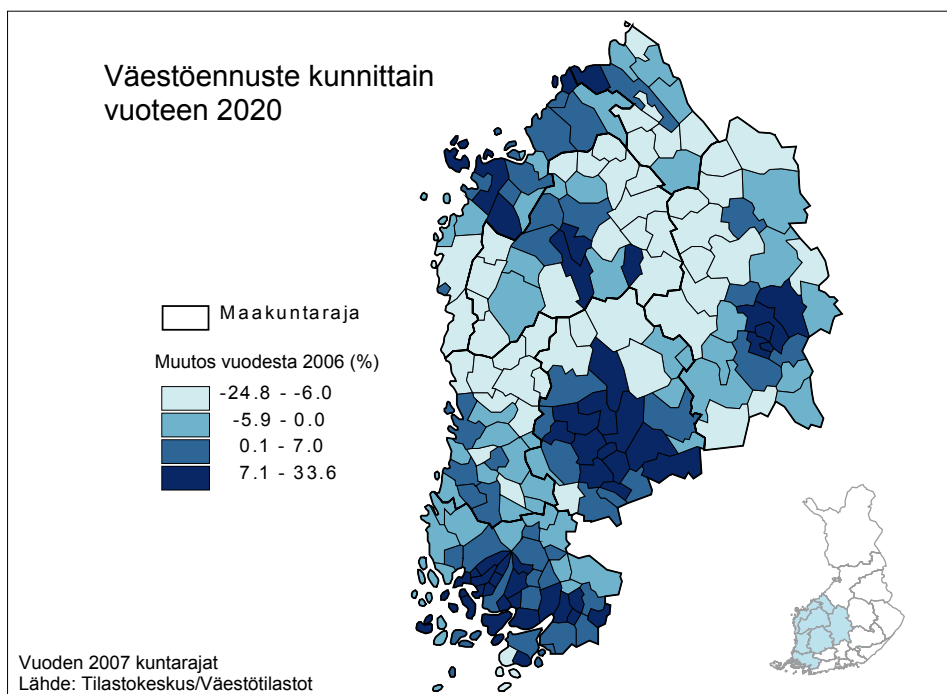
Nopeimmin ikärakenteen muutos vaikuttaa jo väestöään menettäneissä maakunnissa. Ikärakenteen muutoksen vaikutukset korostuvat edelleen kuntatasolla, jossa muutokset ovat maakuntatasoa suurempia. Nopeutuva väestön ikääntyminen merkitsee väestön vähenemisen kiihtymistä yhä useammassa kunnissa kuolleisuuden ylittäessä syntyvyyden. Maaseutualueilla suurimmiksi ongelmiksi muodostuu ennen kaikkea työikäisten ja lasten määrän väheneminen. Kaupunkialueilla vanhusten määrä kasvaa runsaasti. Väestörakenteen muutos aiheuttaa väestöllisen huoltosuhteen heikkenemisen erityisesti maaseutualueilla. Palveluvaatimusten ja palvelutarpeiden kasvu, erityisesti hoiva- ja hoitopalveluissa sekä erikoissairaanhoidossa, kohtaa paikallistasolla kiristyvän kuntatalouden yhä useammin.

Av landskapen har Egentliga Finland, Birkaland och Mellersta Finland länge varit områden med ett flyttningsöverskott, med en kraftigt växande befolkning. Nedgången i folkmängden för landskapen med en kraftigt minskande befolkning har blivit långsammare på 2000-talet. År 2008 var det bara Satakunta och Södra Österbotten som tappade invånare.

Enligt befolkningsprognosen växer landskapen Egentliga Finland och Birkaland med över 100 000 invånare fram till år 2029, vilket utgör 84 % av ökningen i hela länet. Enbart Satakunta hör till förlorare med tanke på sin totala befolkning. Ökningen för länet skulle vara totalt närmare 123 000 invånare.

Andelen 65 år fyllda ökar med 58 procent eller från 323 000 till 511 900. Andelen jämfört med hela befolkningen antas stiga från nuvarande 17 procent till 25 procent fram till år 2029 och man antar att andelen hålls stabil under de följande tio åren.

Snabbast inverkar den förändrade åldersstrukturen i de landskap som redan förlorat befolkning. Effekterna av förändringarna i befolkningsstrukturen blir ännu starkare på kommunnivå, där förändringarna är större än på landskapsnivå. En allt snabbare åldrande befolkning innebär att minskningen av folkmängden accelereras i allt flera kommuner då dödligheten överskrider nativiteten. På landsbygdsområdena utgörs de största problemen framför allt av att antalet personer i arbetsför ålder och antalet barn minskar. I stadsområdena ökar antalet äldre kraftigt. Den förändrade befolkningsstrukturen medför att försörjningsförhållandet för befolkningen försvagas i synnerhet på landsbygdsområdena. De ökade kraven på service och behoven av service, i synnerhet för omsorgs- och vårdtjänster samt inom den specialiserade sjukvården, möts allt oftare av en allt stramare kommunal ekonomi.

3. ARVIOINNIN KESKEISET TULOKSET TIIVISTELMINÄ

Yhteispalvelua tehostetaan – palveluvalikoima laajenee

Valtion tulevaa toimipaikkaverkon uudistamista leimaa tarve tehokkuuden kasvattamiseen ja muutos johtaa hallinnonalakohtaisten toimipaikkojen vähentämiseen. Esimerkiksi paikallispoliisin palvelupisteitä on lakkautettu ja yhteispalvelu yhdistettynä sähköiseen ajanvarausjärjestelmään ja poliisin lupapalvelusalkkuihin on näissä muutostilanteissa mahdollisuus. Palveluvalikoiman laajentaminen ja yhtenäistäminen ovat keskeisiä tavoitteita yhteispalvelun kehittämisessä. Läänin yhteispalvelupisteiden lukumäärä on pysynyt viimeisten kahden vuoden ajan lähes muuttumattomana, vuonna 2008 pisteitä oli 81. Suuntauksena on ollut lopettaa yhteispalvelupisteitä, joiden asiakasmäärät ovat olleet pieniä.

Palvelujen saavutettavuus on läänin alueella hyvä. Henkilökohtaisen palvelun ja internet-asiakaspäätteiden lisäämiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota. Uusi yhteispalvelulaki tuli voimaan keväällä 2007. Uuden lain mukaisia yhteispalvelusopimuksia oli tehty 67 kappaletta.

Sisäasiainministeriö asetti vuonna 2006 yhteispalvelun tehostamishankkeen, johon liitetyen Länsi-Suomen läänissä Ähtärin yhteispalvelupiste aloitti toimintansa jo vuonna 2007 sekä Parkano ja Virrat vuonna 2008. Valtiovarainministeriö asetti 12.3.2008 paikallishallinnon ja palvelujen yhteistyöryhmän jatkamaan yhteispalvelun tehostamishankkeessa ehdotettuja jatkotoimia sekä hankkeen päättymisen jälkeistä kehittämistyötä. Yhteistyöryhmän tavoitteena on koordinoida ja edistää paikallishallinnon yhteistyötä ja yhteispalvelua valtion paikallishallinnon, Kansaneläkelaitoksen ja kuntien kesken.

Poliisihallinto kevenee, erikoistuminen syvenee, toimialueet yhtenäistyvät

Poliisin paikallishallinto uudistui vuoden 2009 alussa. Länsi-Suomi jakautuu entisen 34 kihlakunnan sijasta seitsemään pääsääntöisesti maakuntajakoa noudattavaan poliisilaitosalueeseen. Rakennemuutoksella selkeytetään johtamisjärjestelmää ja kevennetään hallintorakenteita. Vapautuvia resursseja kohdennetaan kentän operatiiviseen toimintaan. Myös poliisin palveluverkosto on muutoksen kohteena. Läänissä toimii siirtymäkauden jälkeen vuodesta 2011 lähtien 33 poliisiasemaa ja 15 poliisin palvelutoimistoa. Lupa- palveluissa tulee käyttöön sähköinen asiointi ja ajanvarausjärjestelmä.

Nopean avun saannin eli hälytyspalvelujen saatavuudessa poliisi on saavuttanut vanhalla poliisilaitosjaolla tarkasteltuna toimintavalmiusajalle asetetut tavoitteet edellisvuotta hieman paremmin – 24 poliisilaitosta saavutti niille asetetun tavoitetason. Koko läänin toimintavalmiusaika on säilynyt samalla tasolla kuin vuonna 2007. Tilanneanalyysiin perustuvalla partioiden sijoittelulla on mahdollista edelleen lyhentää toimintavalmiusaikaa. Hälytystehtävien määrässä tilastot osoittavat edellisvuosien nousun taittuneen. Tehtäviin käytetyn työajan tuntimäärä pysyi edellisvuoden tasolla.

Rikostutkinnan laatua ja palvelukykyä mitataan selvitysasteella ja tutkinta-ajalla. Rikoslakirikoksissa, pois lukien liikenne rikokset, tavoitellun selvitysasteen saavutti 25 poliisilaitosta vuonna 2008. Läänitasolla selvitysasteen viime vuosien hienoinen nousu jatkui edelleen. Rikoslakirikosten tutkinta-aikatavoitteen saavutti 28 poliisilaitosta. Tutkinnan

nopeus oli lähes vuoden 2007 tasoa. Viime vuosien aikana tulosoajauksessa ja laillisuusvalvonnassa on kiinnitetty yhä enemmän huomiota tutkintaprosessin laatua edistäviin toimenpiteisiin kuten rikospaikkatutkintaan. Teknisen rikospaikkatutkinnan määrä on lisääntynyt merkittävästi läänissä parin viime vuoden aikana. Tutkintaprosessien rakenteellinen uudelleenjärjestely paikallispoliisiuudistuksen yhteydessä kaventanee poliisilaitosten välisiä eroja, joita vielä esiintyy tutkinnan palvelutasossa ja -kyvyssä.

Omatoiset palotarkastukset lisäävät arjen turvallisuutta

Koska palotarkastusmäärissä ollaan saavuttamassa tavoitetaso, on aika siirtää huomio laadullisiin tekijöihin nostamalla turvallisuuskulttuurin ytimeksi omatoimiset palotarkastukset. Palotarkastusten painopisteen siirtäminen toiminnan tarkastamiseen rakenteiden sijaan avaa uusia mahdollisuuksia palotarkastuskohteiden omatoimisen turvallisuuskulttuurin luomiseksi. Toimialakohtaisesti sovellettavat omavalvontasäännöt ovat keskeinen tekijä lisäämään toiminnanharjoittajien arkitutiineihin kytkettyä turvallisuusvastuun kantamista.

Valistuksen ja neuvonnan pitkäjänteiseksi suunnittelemiseksi kuntien yhteisissä palvelutasopäätöksissä tulee määritellä linjaukset käytettävissä olevista resursseista ja tuoda esiin painotukset kuten mm. erityisryhmien asumisen paloturvallisuus.

Eri toimialojen arjen turvallisuuden ytimenä on toteuttamiskelpoinen pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelman vieminen arkipäivän rutiineihin toteutuu omavalvontajärjestelmän kautta. Toiminnanharjoittajan vastuuseen turvallisuudesta kuuluu henkilöstön perehdytys, koulutus, harjoitukset sekä palautejärjestelmä riskien jatkuvaksi havainnoimiseksi.

Pelastusmiehistön – niin vakinaisten, sivutoimisten kuin vapaaehtoistenkin – toimintakyky tulee testata sekä järjestää taitojen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi laadukkaita harjoituksia. Kattava harjoitusten ja koulutuksen toteutumisen seuranta on järjestettävä yksilökohtaisen palautteen antamiseksi.

Hälytettävien pelastusyksiköiden toimintakyvyn seuraamiseksi on sovittava poikkeamaportoinnin käynnistämisestä. Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapuvan pelastusyksikön tehokas toimintakyky on lopputuloksen kannalta ratkaisevassa asemassa pelastustoiminnan onnistumisen kriittisten tekijöiden täyttymiseksi. Koska onnettomuuden alkuvaiheessa on paljon pelastettavaa, on pelastustoiminnan varhaisella aloittamisella ratkaiseva merkitys. Sekä vammakehitys että materiaalivahingot ovat vahvasti aikaan sidottuja.

Kouluverkko harvenee edelleen, kuljetettävien erityisoppilaiden määrän kasvu jatkuu

Perusopetuksen alueellinen saavutettavuus on keskimäärin hyvä eikä alueellinen saavutettavuus ole juurikaan huonontunut kouluverkon harvenemisesta huolimatta.

Kuntien esittämän arvion mukaan kaikkiaan 38 kunnassa tulee tapahtumaan PARAS-hankkeen myötä muutoksia esi-, perus- tai erityisopetuksen saavutettavuudessa vuoteen 2013 mennessä.

Opetuksen järjestäminen muualla kuin koulussa on suhteessa koko ikäluokkaan edelleen vähäistä. Ruotsinkielisessä opetuksessa muussa kunnassa käyvien oppilaiden määrä on jonkin verran vähentynyt.

Vuoteen 2020 mennessä 7–12-vuotiaiden määrä kasvaa läänissä kahdella prosentilla. Kasvua tapahtuu erityisesti Pirkanmaalla. Sitä vastoin 13–15-ikäluokkien määrä laskee vuoteen 2020 mennessä, jyrkimmin Etelä-Pohjanmaalla ja Satakunnassa. Vähiten ikärakennemuutos koettelee Pirkanmaata. Kuntakohtainen tarkastelu osoittaa, että ikärakennemuutos koskettaa suurta osaa kuntia.

Suomenkielisiä peruskouluja oli läänissä vuonna 2008 yhteensä 1 065. Luokat 7–9 käsittäviä alle sadan oppilaan kouluja on läänissä 10. Luokka-asteet 1–9 käsittäviä kouluja oli 69 ja niiden määrä on 2,5-kertaistunut kuudessa vuodessa. Yhdistettyjen koulujen määrä on miltei kaksinkertaistunut vuosien 2007–2008 välillä. Yhdistymisiä on erityisesti tapahtunut Satakunnassa ja Keski-Suomessa.

Suomenkielisiä kouluja on lakkautettu ja yhdistetty vuodesta 2002 yhteensä 238 yksikköä, eli koulujen lukumäärä on vähentynyt 17,5 prosenttia. Samana aikana oppilasmäärä on vähentynyt läänissä 5,7 prosenttia. Vuonna 2008 lakkautettiin ja yhdistettiin läänissä yhteensä 37 koulua.

Kuljetettavien oppilaiden määrä on pysynyt vuosina 2004–2008 lähes samana. Samoin kuljetettavien osuus kaikista oppilaista on pysynyt lähes samana. Maakuntien väliset erot kuljetettavien osuudessa kaikista oppilaista ovat jonkin verran kasvaneet. Erityisoppilaiden ja sen myötä kuljetettavien erityisoppilaiden määrä on kasvanut läänin kaikissa maakunnissa edelleen merkittävästi. Maakuntien väliset erot kuljetusoppilaiden osuudessa kaikista erityisoppilaista ovat kuitenkin merkittävät.

Läänin esiopetuksessa olevista kuljetusedun saavista oppilaista 48 prosentilla koulumatkan pituus yhteen suuntaan on alle 5 km. Vuosiluokkien 1–6 oppilaista 34 prosentilla ja vuosiluokkien 7–9 oppilaista 3 prosentilla koulumatkan pituus on alle 5 km. Erityisopetuksen oppilaista 29 prosentilla koulumatkan pituus yhteen suuntaan on alle 5 km.

Lakisääteinen koulumatkaan käytettävä aika ylittyy vähintään yhtenä päivänä viikossa 9 eri kunnassa. Lakisääteisen ajan ylittävien kuntien lukumäärä on pienentynyt, mutta sitä vastoin niiden oppilaiden määrä, joiden matka-aika ylittää lakisääteisen ajan, on kasvanut. Pirkanmaalla, Satakunnassa ja Keski-Suomessa oppilaiden matka-aikojen ylitykset ovat yleisimpiä. Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla ei ollut lakisääteisten matka-aikojen ylityksiä.

Oppilasmäärät vähenevät edelleen ruotsinkielisissä kouluissa

Ruotsinkielisten 1–6-luokkalaisten koulutuksen saavutettavuus on vuonna 2008 heikentynyt jonkin verran; erityisesti Varsinais-Suomessa on havaittavissa selkeä heikkeneminen. Viiden kilometrin säteellä koulustaan asuvien 7–12-vuotiaitten osuus on 85 prosenttia. Ikäryhmässä 13–15 vuotta on vastaava luku 46 prosenttia. Selvästi suurempi osuus läänin suomenkielistä lapsista (93 % ja 78 %) kyseisissä ikäryhmissä asuu viiden kilometrin säteellä suomenkielisestä koulusta.

Erityiskoulut mukaan luettuna Länsi-Suomen läänissä oli yhteensä 142 ruotsinkielistä perusopetusta antavaa koulua. Näistä on 116 sellaisia, joissa on luokat 1–6 ja 18 koulua, jossa on luokat 7–9. Kouluja, joissa annetaan opetusta luokilla 1–9, on neljä. Länsi-Suomen läänin ruotsinkielisissä kouluissa oli yhteensä 15 197 oppilasta luokilla 1–9. Vähennystä oli 299 oppilasta eli lähes kaksi prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2008 oli koulun aloittaneita lähes yhdeksän prosenttia vähemmän edellisvuoteen verrattuna. Kokkolaa lukuun ottamatta ovat oppilasmäärät pienentyneet kaikilla alueilla.

Kaudella 2001–2008 on lakkautettu tai yhdistetty 20 koulua (yksi erityiskoulu mukaan luettuna) ja oppilasmäärä vähentynyt 778 oppilaalla eli viidellä prosentilla. Viime vuonna lakkautettiin kaksi koulua, yksi jossa oli luokat 1–5; toinen lakkautettu oli erityiskoulu. Molemmat sijaitsivat Pohjanmaalla.

Niissä kunnissa, joissa on ruotsinkielinen koulu, on 37 prosenttia esiopetuksessa ja perusopetuksessa olevista oppilaista oikeutettuja oppilaskuljetuksiin. Kuljetuksiin oikeutettujen osuus suhteessa kokonaisoppilasmäärään on pysynyt ennallaan vuoteen 2007 verrattuna.

Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet vaativat luovia ratkaisuja

Sekä ammatillista että lukiokoulutusta on opetuspisteen sijainnin mukaan hyvin tarjolla. Lukiokoulutuksen saavutettavuus on luonnollisesti parempi. Nuoren asuinalue kuitenkin vaikuttaa saavutettavuuteen. Paras tilanne on kaupungeissa asuvilla, joille lukiokoulutusta on tarjolla 10 kilometrin etäisyydellä 96 prosentille nuorista ja ammatillista peruskoulutusta 93 prosentille nuorista. Tilanne on heikompi maaseutumaisissa kunnissa, joissa lukiokoulutusta on tarjolla 10 kilometrin etäisyydellä 56 prosentille ja ammatillista peruskoulutusta 29 prosentille nuorista. Koulutuspisteiden sijaintia tärkeämpää on kuitenkin nuorille tarjottavien aloituspaikkojen riittävyys.

Kaikille nuorille tulee taata mahdollisuus koulutukseen, ja kaikilla työelämään haluavilla nuorilla tulisi olla mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen. Suurin osa lukion aloittavista opiskelijoista tulee suoraan perusopetuksesta. Ammatilliseen koulutukseen hakee selkeästi enemmän aiemmin perusopetuksen suorittaneita, joita on 41 prosenttia hakijoista. Suoraan perusopetuksen jälkeen koulutukseen hakeutuvista tulee valituksi suurin osa, lukioon hieman ammatillista koulutusta useampi.

Opintojen ohjaus on tärkeää, ja ohjauksen saatavuus tulee turvata. Opintojen ohjaus tulee nähdä koko oppilaitosyhteisölle yhteisesti kuuluvana ja koko opintojen ajan jatkuvana. Koulutusta tulee tarjota joustavasti erilaisille oppijoille. Oppilaitosten tuleekin luoda erilaisille oppijoille ja eri alueilla asuville nuorille joustavampia koulutusmalleja. Eri oppilaitosmuodot ja työssä oppiminen tulee nähdä mahdollisuuksina. Yhteistyötä tulee lisätä joka taholla niin koulutuksen järjestäjien kesken kuin myös oppilaitosten ja työelämän välillä.

Ruotsinkieliset nuoret haluavat koulutuspaikan mieluiten läheltä kotiseutua

Ruotsinkieliset nuoret valitsevat mieluiten jatkokoulutuspaikan läheltä kotiseutua. Jos nuori hakeutuu koulutukseen toiselle paikkakunnalle, on syy useimmiten se, ettei haluttua ammatillista koulutusta ole tarjolla omassa maakunnassa. Vaikka koulutusta järjestettäisiinkin vain yhdellä Suomen ruotsinkielisen alueen paikkakunnalla, tulevat useimmat opiskelijat siitä maakunnasta, jossa koulutusta järjestetään. Niillä alueilla, joilla ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen tarjonta on erittäin kapea-alaista, on lukiohalukkuus suuri.

Toisen asteen koulutuksen saavutettavuus oli vuonna 2008 edelleen huonompi ruotsinkielisten 16-vuotiaitten kohdalla kun sitä verrataan läänin suomenkielisiin. Tämä koski sekä lukiokoulutusta että ammatillista koulutusta. Edelliseen vuoteen verrattuna ovat erot ammatillisessa koulutuksessa hieman tasoittuneet. Lukiokoulutuksen osalta tilanteeseen ei juuri ole tullut muutosta. Mahdollisimman kattava ruotsinkielinen koulutustarjonta on taattava ja koulutuksen järjestäjien on saatava riittävät resurssit monipuolisen yhteistyön kehittämiseen eri koulutustasojen ja myös kuntien ja alueiden välillä. Kehittämistyöhön olisi saatava valtionosuusjärjestelmän kautta nykyistä enemmän rahoitusta.

Nuorilla on periaatteessa mahdollisuus ruotsinkieliseen ammatilliseen koulutukseen josain muodossa lähellä kotipaikkakuntaa, joskin tarjonta useimmiten on rajallista. Sinänsä saavutettavuus ja etäisyys eivät kuitenkaan ole ratkaisevia koulutusta valittaessa. Lähin oppilaitos ei aina tarjoa haluttua koulutusta. Joissain tapauksissa nuori ei ehkä pääse koulutukseen lähellä kotipaikkakuntaa, koska kilpailu koulutuspaikoista on kova.

Noin 60 prosenttia perusopetuksensa aiemmin päättäneistä nuorista, jotka vuonna 2007 hakeutuivat ammatilliseen koulutukseen, saivat koulutuspaikan. Osuus on kymmenen prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. On olemassa riski, että osa koulutuspaikkaa vaille jääneistä nuorista syrjäytyy. Myös näille nuorille on voitava tarjota jatkokoulutuspaikka ja koulutuksen pääsyn kriteerit vahvistettava. Erittäin tärkeää on toimiva opintojen ohjaus.

Perusopetuksen jälkeinen koulutukseen sijoittuminen heikentynyt Länsi-Suomen läänissä, maakunnittaiset ja sukupuolten väliset erot edelleen suuret

Länsi-Suomen läänissä peruskoulun päättävät nuoret hakevat koko maan nuoria aktiivisemmin ja useimmiten myös sijoittuvat heitä paremmin jatkokoulutukseen. Sijoittumisessa koulutukseen on kuitenkin varsin suuria maakunnittaisia eroja. Parhaiten vuonna 2007 jatkokoulutukseen ovat päässeet Satakunnan nuoret, joista koulutukseen sijoittui 97,2 prosenttia. Tavoitteeseen päästiin kaikissa Länsi-Suomen maakunnissa paitsi Keski-Suomessa. Toisaalta on myös huomattava, että osa nuorista sijoittuu myös muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen, mikä ei käy ilmi Tilastokeskuksen tilastoista. Sen sijaan tulisi myös kehittää sellaisia tilastoja esim. KOULUTA-hakuohjelman kautta, että saataisiin todellisuutta vastaava tilanne sijoittumisesta koulutukseen.

Pojat ovat sijoittuneet koulutukseen tyttöjä paremmin. Tilanne korostuu erityisesti Keski-Suomessa, jossa tytöt ovat päässeet ammatilliseen koulutukseen läänin muita maakuntia ja myös koko maata heikommin.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen opiskelijarakenne on jakautunut jyrkästi sukupuolen mukaan. Länsi-Suomen läänin lukioissa oli tyttöjä vuonna 2007 yli 58 prosenttia. Ammatillisissa oppilaitoksissa poikia oli puolestaan yli 62 prosenttia. Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneiden tyttöjen ja poikien osuus on kasvussa.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän kasvu asettaa haasteita mm. erityisopetukselle ja opintojen ohjaukselle.

Kaikkiaan 95 prosenttia ruotsinkielisistä oppilasta aloitti toisen asteen opinnot peruskoulun jälkeen

Runsaat 99 prosenttia Länsi-Suomen läänissä ruotsinkielisen perusopetuksen päättäneistä hakeutui jatkokoulutukseen vuonna 2007. Vuosiluokasta 95 prosenttia aloitti tutkintoon tähtäävät opinnot ja noin kolme prosenttia lisäkoulutuksen. Opetusministeriön asettamien tavoitteiden valossa tulos oli hyvä.

Lähes 51 prosenttia oppilaista aloitti lukio-opinnot ja 44 prosenttia ammatilliset opinnot. Lukioskoulu lisäsi suosiotaan ensimmäisen kerran neljään vuoteen. Maakunnallisia eroja kuitenkin esiintyi. Varsinais-Suomessa lukion suosio väheni ammatillisen koulutuksen suosion lisääntyessä. Pohjanmaalla lisääntyi lukio-opiskelijoiden määrä, mutta se ei vaikuttanut ammatillisen koulutuksen suosioon.

Tyttöjen ja poikien osuus toisen asteen opiskelun aloittaneista oli kutakuinkin yhtä suuri kuin edellisinäkin vuosina. Koulutussuunnan valinnassa sukupuolten väliset erot kuitenkin säilyivät. Tytöt ovat enemmistönä lukioissa ja pojat ammatillisessa koulutuksessa.

Niiden oppilaiden määrä väheni, jotka eivät jatkaneet opintoja perusopetuksen päättymisen jälkeen. Tästä huolimatta tarvitaan ehdottomasti uusia toimia syrjäytymisen estämiseksi. Erityisen tärkeää on seurata niitä oppilaita, jotka eivät jatko-opintoihin ole hakeutuneet. Tämä on johtopäätös opinto-ohjaajien vastauksista lääninhallituksen kyselyyn syrjäytymisuhan alaisista nuorista. Näille oppilaille on kehitettävä yksilöllisiä opetusratkaisuja ja juurrutettava ne jo perusopetukseen. Käynnissä eri tahoilla on myös hankkeita, joiden tarkoituksena on helpottaa perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen siirtymistä sekä vähentää opintojen keskeyttämisä. Näistä hankkeista saatavat tulokset on hyödynnettävä ja sisällytettävä opetusyksiköiden varsinaiseen toimintaan.

Ikääntyville ei järjestetä riittävästi ohjattua liikuntaa

Lähes kaikki kunnat järjestävät ohjattua liikuntaa ikääntyneille Länsi-Suomen läänissä. Kuitenkin yli puolet vastanneista kunnista on sitä mieltä, että ikääntyvien ohjatun liikunnan tarjonta ei ole kunnassa riittävä. Eniten tyytymättömyyttä on maaseutumaisissa kunnissa. Kuljetuspalvelujen ja avustajien saatavuus on huomioitu heikosti ikääntyvien liikuntapalvelujen tuottamisessa: avustajia järjestää 19 kuntaa ja säännöllisiä kuljetuksia liikuntapaikoille 23 kuntaa. Kunnan palvelulinjojen reitit palvelevat ikääntyvien liikunnan harrastusta parhaiten kaupunkimaisissa kunnissa. Valtion tulisikin yhteistyössä kuntien kanssa kehittää resurssi- ja informaatio-ohjauksen keinoin avustaja- ja kuljetuspalveluja erityisesti huonokuntoisten ikääntyvien osalta.

Ikääntyvien liikuntapalvelujen kehittäminen perustuu ennalta laadittuun strategiaan 38 prosentissa vastanneista kunnista. Erityisen hyvä tilanne on kaupunkimaisissa kunnissa, joissa reilu neljä viidesosaa kehittää palveluja strategiaan pohjautuen. Liikuntaa kunnan strategisena valintana tulee vahvistaa siten, että ikääntyvien liikunta otetaan huomioon kuntien eri viranomaisten toimintastrategioissa ja -ohjelmissa.

Liikuntatoimesta vastaavien viranhaltijoiden mukaan hieman yli neljäsosa Länsi-Suomen läänin vastanneista kunnista on varautunut ikääntyvien liikuntapalvelujen tarpeen muutokseen riittävästi. Kaupunkimaiset kunnat ovat varautuneet muutokseen selvästi taajaan asuttuja ja maaseutumaisia kuntia paremmin. Lähes puolet kunnista tekee säännöllistä yhteistyötä ikääntyvien liikuntapalvelujen tuottamiseksi eri hallintokuntien ja muiden palveluntuottajien välillä. Alueellista tai seudullista yhteistyötä tekee kuitenkin vain neljäsosa vastanneista kunnista. Paras tilanne on Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa. Kunta- ja palvelurakenteen sekä väestön ikärakenteen muuttuessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota maaseutumaisien kuntien ikääntyvän väestön liikuntapalvelujen kehittämiseen.

Lapset ja nuoret mukaan päättämään

Nuorisotoimen peruspalvelujen arviointikohteena olivat nuorisolain 7 §:n mukaiset tavoitteelliset peruspalvelut. Nuorisolain (72/2006) 7 §:ssä määritellään tavoitteelliset peruspalvelut seuraavasti: ”Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.”

Laajaa aihetta rajattiin siten, että arvioinnista jätettiin pois nuorten työpajatoiminta, nuorten tieto- ja neuvontapalvelut sekä monikulttuurinen nuorisotoiminta.

Nuorten kasvatuksellisen ohjauksen tarjonnassa on kunnissa, erityisesti kasvukeskusten ulkopuolella, suuria eroja. Joissakin kunnissa asia on hoidettu hyvin, joissakin taas on runsaasti parannettavaa. Alueellinen tasa-arvo ei toteudu.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmien laadinta on edistynyt kunnissa varsin verkaisesti ja vaihtelevasti. Lähes 60 prosentissa kunnista ohjelma on laadittu tai sitä ollaan laatimassa, kun taas toisaalta viidennes kyselyyn vastanneista kunnista ilmoitti, että asia ei ole ollut edes esillä. Lasten ja nuorten mukaan ottaminen ohjelman laatimistyöhön on hoidettu monessa kunnassa puutteellisesti.

Kyselyn perusteella nuorisotilojen määrä, koko, kunto ja varustetaso vastaavat tarvetta pääsääntöisesti hyvin. Sen sijaan puutteita nähdään tilojen palvelutasossa erityisesti aukioloissa. Nuorisotilat ovat jokaisena viikonpäivänä auki vain 13 prosentissa vastanneista kunnista. Useimmiten kaikki kunnan nuorisotilat ovat suljettuina lauantaisin ja sunnuntaisin. Kunnissa järjestetään nuorille harrastustoimintaa pääosin hyvin, mutta eri toimijoiden (kunta, seurakunnat, kolmas sektori) välinen yhteistyö on kuitenkin vähäistä. Kunnat tukevat nuorisoyhdistyksiä ja muita nuorisoryhmiä monipuolisesti. Kansainvälinen nuorisotoiminta on kunnissa vielä melko vähäistä.

Kuntien kiristynyt taloudellinen tilanne saattaa heijastua nuorisotoimen palveluihin, koska nämä palvelut eivät ole subjektiivisia oikeuksia. Niin kuntien sisäisessä kuin kuntien välisessäkin toiminnassa tulee lisätä moniammatillista yhteistyötä. Nuoret pitää ottaa mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon. Tämä on kasvatusta tulevaisuutta varten ja ohjausta vastuunottamiseen yhteisistä asioista.

Pienten elintarvikkeita jalostavien yritysten valvonnassa painotus omavalvonnan edistämiseen

Elintarvikkeita jalostavia yrityksiä oli Länsi-Suomen läänissä 1354 kappaletta vuonna 2008. Pieniä alle 20 henkilöä työllistäviä pk-yrityksiä oli niistä 92 %. Hyväksytyistä elintarvikehuoneistoista pääosalla (92 %) on käytössään jonkin asteinen omavalvontasuunnitelma mutta elintarvikevalvontaviranomaisen hyväksyntä puuttuu keskimäärin noin kolmasosalla. Omavalvontasuunnitelmatilanne määrällisesti on paras eläimistä saatavia raaka-aineita (liha, kala, maito) jalostavilla laitoksilla sekä juomia valmistavilla kohteilla. Tilanne vihanneksia ja marjoja jalostavissa laitoksissa oli selvästi huonompi. Muiden toimialojen omavalvontasuunnitelmien ja hyväksytyjen omavalvontasuunnitelmien tilanne asettuu jo mainittujen toimialojen välille.

Kun kunnallisiin valvontayksiköihin suunnatun kyselyn vastausaineistoa tarkastellessa omavalvontasuunnitelmien ja hyväksytyjen omavalvontasuunnitelmien osalta maakunta-kohtaisesti, voidaan todeta että tilanne Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa, Satakunnassa ja Keski-Suomessa on parempi kuin Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla. Kokonaistilanne on huolestuttava kun läheskään kaikissa kohteissa ei ole hyväksyttyä omavalvontasuunnitelmaa. Asiantilasta aiheutuu elintarvikehygieniaan liittyviä riskejä sekä yrittäjien valvonnan eriarvoisuutta.

Ympäristöterveydenhuollon alueellinen yhteistyö on edistynyt ripeästi Länsi-Suomen läänissä. Vuonna 2009 läänissä on 58 valvontayksikköä ja määrä on vuodesta 2005 pudonnut 45 %. Vuodenvaihteessa 2008–2009 tuli erittäin runsaasti yhteistoiminta-alueita lähes kaikkiin maakuntiin. Tilanne on kuitenkin edelleen selkiintymätön monen valvontayksikön

osalta ja osa kuntien suunnittelemista yhteistoiminta-alueista ei täytä valtioneuvoston periaatepäätöksen kriteereitä.

Kuntien valvontayksiköiden resurssit tulisi mitoittaa siten, että kohteiden valvonta ja neuvontapalvelut toimivat kattavasti. Valvonnan voimavarojen puutteisiin on suhtauduttava vakavasti koska siitä aiheutuu yrittäjien eriarvoista kohtelua ja säädösten tavoitteita mm. omavalvonnan osalta ei saada täytetyksi.

Nautojen terveydenhuolto toimii neljäsosalla tiloista Länsi-Suomessa

Länsi-Suomen läänin alueella olevista nautatiloista 24,6 % oli tehnyt terveydenhuoltosopimuksen kunnaneläinlääkärin tai yksityiseläinlääkärin kanssa vuonna 2008. Edellisessä arvioinnissa vuodelta 2007 vastaava luku oli 12,3 %. Terveydenhuoltosopimusten määrä lisääntyi, mutta ei aivan odotusten mukaisesti. Kotieläinten hyvinvointituen maksatusten alkamisen keväällä 2008 arvioitiin lisäävän huomattavasti sopimusten määrää. Eläinlääkärin kanssa terveydenhuoltosopimuksen tehneiden sikaloitten määrä oli jo vuonna 2007 92,6 %.

Lääninhallituksen tekemästä, alueensa kunnaneläinlääkäreille suunnatusta kyselystä ilmeni, että terveydenhuoltosopimuksen solmineista nautatiloista oli matalimmalla ns. lakisääteisellä tasolla 38,3 %. Tämän tason tiloilla tyydytään toimintaan, joka täyttää eläintenpidolle ja alkutuotannolle asetetut lakisääteiset vaatimukset. Vapaaehtoisen kansallisen eläinterveydenhuollon tason täytti kaikista tiloista vain 12,3 %. Kansallisen tason mukaisessa toiminnassa on tuotantosuunnittain sovittuja toimenpiteitä, joiden tarkoitus on edistää tuotannon kannattavuutta, eläinten hyvinvointia ja elintarvikkeiden alkutuotannon turvallisuutta.

Sikatiilojen tilanne oli parempi. Kansallisen tason oli saavuttanut 43,8 kunnaneläinlääkärin vastuulla olleista sikaloista. Vain 11 % sopimussikaloista oli lakisääteisellä perustalla.

Terveydenhuollon kehittämiseksi lääninhallitus ehdottaa kunnille riittävien voimavarojen ja eläinlääkärin työnjakomahdollisuuksien varaamista muodostumassa oleville ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueille. Lisäksi ehdotetaan, että elintarviketurvallisuusvirasto tukisi nykyisten kunnaneläinlääkäreiden valmiutta erityisesti nautaterveydenhuollossa ja suurten eläinyksiköiden hoidossa järjestämällä alueellisesti lyhytkestoista opetusta.

Kuntien kuljetuskustannukset nousevat – palveluliikenteen kattavuudessa isoja eroja

Kunnat ovat joutuneet käyttämään entistä enemmän rahaa kuljetuspalvelujen hankintaan. Peruskoululaisten kuljetuskustannukset ovat vuosina 2005–2007 nousseet 14,1 prosenttia ja sosiaali- ja terveystoimen kustannusnousu 75 vuotta täyttäneitä kohden on samalla ajanjaksolla ollut 8,6 prosenttia. Kehityssuunta on huolestuttava, sillä vuonna 2015 läänin alueella ennustetaan olevan 75 vuotta täyttäneitä asukkaita 13,5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2007.

Vuosien 2002 ja 2007 välillä ovat kuljetuskustannukset 75 vuotta täyttäneitä kohden nousseet 26 prosenttia. Vuonna 2015 kustannusten arvioidaan olevan lähes 50 prosenttia korkeammat kuin vuonna 2007.

Kunnille tehdyn kyselyn perusteella yli 50 000 asukkaan kaupungeissa matalalattiaisten bussien määrä on lisääntynyt. Läänin alueen isommissa kaupungeissa on jo lähes 85 prosenttia paikallisliikenteen linja-autoista matalalattiabusseja. Matalalattiabussi parantaa liikuntaesteisten kuljetuspalveluita. Lisäksi se nopeuttaa ja helpottaa muidenkin matkustajien autoon nousua ja autosta poistumista.

Tehdyn kuntakyselyn perusteella palveluliikenne on käytössä 83 prosentissa kunnista. Kunnissa palveluliikenteen kattavuus vaihtelee suuresti. Joissakin kunnissa palveluliikenteen kattavuus on sata prosenttia, joissakin vain kymmenen prosenttia. Jokaisessa kunnassa esteettömiä takseja on kiintiöity vähintään yksi. Tulevaisuudessa esteettömien taksien riittävyyteen tullaan kiinnittämään huomiota.

Sopivan kuljetuskaluston lisääminen ei yksin riitä hillitsemään suurta kustannusten nousua. Kuntien sisäistä ja kuntien välistä yhteistyötä on lisättävä. Lisäksi kuntien on kehitettävä vanhusten kuljetuspalvelumuotoja ja porrastettava koulujen alkamisaikoja. Suosimalla avoimen joukkoliikenteen käyttöä, lisäämällä esteettömien taksien määrää sekä käyttämällä palveluliikennettä ja matkapalvelukeskusjärjestelmää voidaan kunnissa tuottaa oikean tasoisia ja kustannuksiltaan tehokkaita kuljetuspalveluja.

3. DE CENTRALA RESULTATEN AV UTVÄRDERINGEN AV BASSERVICEN I SAMMANDRAG

Samservicen effektiviseras – serviceurvalet växer

Reformen som avser en ny områdesindelning karaktäriseras av strävan efter större effektivitet och kommer att leda till färre verksamhetsställen. Polisens serviceställen har lagts ned och då är samservice kombinerad med ett elektroniskt system för tidsbeställning och med polisens tillståndsservicehelheter en möjlighet. Ett större och enhetligare serviceurval och är centrala mål vid utvecklandet av samservicen. Antal samservicekontor i länet har varit så gott som oförändrat under de två senaste åren. År 2008 fanns det 81 samservicekontor i länet. Trenden har varit att samservicekontor läggs ned som kundvolymerna har varit små.

Tillgången till service är bra i länet. Ökad personlig service och flera kundterminaler för internet ska prioriteras. Den nya samservicelagen trädde i kraft våren 2007. Sammanlagt 67 samserviceavtal har ingåtts enligt den nya lagen.

Inrikesministeriet tillsatte år 2006 ett projekt för effektivisering av samservicen. I anslutning till projektet inledde samservicekontoret i Etseri sin verksamhet redan år 2007, och i Parkano och Virdois år 2008. Finansministeriet tillsatte 12.3.2008 en samarbetsgrupp som har i uppgift att fortsätta de åtgärder som föreslogs i effektiviseringsprojektet samt utvecklingsarbetet efter det. Samarbetsgruppen har som mål att koordinera och främja samarbetet inom den lokala förvaltningen och samservicen med lokalförvaltningen, Folkpensionsanstalten och kommunerna.

Polisförvaltningen inte längre tungrodd; specialisering fördjupas, verksamhetsområden förenhetligas

Polisen fick en ny lokalförvaltning i början av 2009. I stället för de tidigare 34 häradena indelas västra Finland i sju polisinsättningar som i regel följer landskapsindelningen. Genom strukturreformen görs ledningssystemet tydligare och de administrativa strukturerna blir mindre tungrodda. Resurser kan allokeras till den operativa verksamheten på fältet. Förändringar sker också i polisens servicenät. Efter övergångsperioden från och med 2011 finns det 33 polisstationer och 15 servicekontor. Tillståndsservicen övergår till elektronisk kommunikation och elektroniskt tidsbeställningssystem.

Gällande tillgången till snabb hjälp, dvs. larmtjänster, har polisen uppnått de uppställda målen en aning bättre än året innan – 24 polisinsättningar nådde målen. Resultatet hänför sig till den gamla polisinsättningsindelningen. I fråga om hela länet har aktionsberedskapstiden bibehållits på samma nivå som 2007. Det är möjligt att förkorta aktionsberedskapstiden ytterligare när patrullerna kan placeras bättre utgående från lägesanalysen. Vad gäller larmuppdragsvolymerna visar statistiken att ökningen inte har fortsatt. Antalet arbetstimmar som använts till uppdragen bibehålls på föregående års nivå.

Kvaliteten och servicenivån inom brottsundersökningen mäts genom utredningsgraden och utredningstiden. Den önskade utredningsgraden uppnåddes av 25 polisinsättningar år 2008 när det gällde strafflagsbrott, trafikbrotten borträknade. Utredningsgraden steg fortfarande något i länet. Målet gällande utredningstiden uppnåddes av 28 polisinsätt-

ningar. Tiden låg nästan på 2007 års nivå. Under de senaste åren har man i resultatstyrningen och laglighetsövervakningen allt mer fäst uppmärksamhet vid åtgärder som förbättrar undersökningsprocessens kvalitet, exempelvis undersökning av brottsplatsen. Volymerna gällande den tekniska undersökningen på brottsplatsen har ökat betydligt under de två senaste åren. Den strukturella omorganiseringen i samband med lokalpolisreformen torde göra att de skillnader mellan polisinsättningar som ännu förekommer i fråga om servicenivån och -kapaciteten blir mindre.

Egna brandsyner ökar tryggheten i vardagen

Eftersom brandsynsvolymer närmar sig målnivån, ska man nu fokusera på kvalitetsfrågor genom att kraftigt lyfta fram egna brandsyner vad gäller trygghetskulturen. Genom att flytta tyngdpunkten till inspektion av verksamheten i stället för inspektion av konstruktioner öppnas helt nya möjligheter till skapandet av en trygghetskultur som bygger på egen verksamhet när det gäller brandsyner. Bestämmelser som tillämpas för branschvisa egenkontroller är en central faktor som bidrar till att aktörerna på ett naturligt sätt tar större ansvar för tryggheten som anknyter till vardagsrutinerna.

För att på lång sikt kunna planera upplysnings- och rådgivningsverksamhet i kommunernas gemensamma beslut om servicenivån ska man definiera riktlinjer för de resurser som finns till förfogande och ta fram prioriteringar som exempelvis brandsäkerheten för särskilda gruppers boende.

Kärnan i vardagens trygghet är en realistisk räddningsplan. Att omsätta planen i vardagens rutiner sker genom egenkontrollsystemet. Den som ansvarar för verksamheten i övrigt ansvarar också för säkerheten genom att instruera personalen, ge utbildning, ordna övningar samt använda ett responsystem för att kontinuerligt kunna följa upp och bedöma riskerna.

Räddningsmanskapets – gäller såväl ordinarie som de som har uppdraget som bisyssla samt frivilliga – kapacitet ska testas och högklassiga övningar ordnas för att upprätthålla och utveckla kompetensen. Uppföljningen av övningarna och utbildningen ska organiseras för att få individuell respons.

I syfte att kunna följa upp handlingsförmågan hos de räddningsenheter som larmas ska man komma överens om hur rapporteringen om avvikelserna genomförs. Hur den enhet som anländer först till olycksplatsen fungerar har en avgörande betydelse för slutresultatet för räddningsverksamheten och för det hur de kritiska faktorerna uppfylls. Eftersom man i initialskedet har mycket att rädda, är de första åtgärderna vid en olycka av en avgörande betydelse. Tiden är en avgörande faktor för hur både personskador och materiella skador utvecklas.

Skolnätet glesnar ytterligare, allt större antal elever i specialundervisning får skolskjuts

Tillgången till den grundläggande utbildningen i länet är förhållandevis god och inte heller den regionala tillgången har försämrats trots glesare skolnät.

Kommunerna har uppskattat att KSSR kommer att förorsaka ändringar i 38 kommuner vad gäller tillgången till förskoleundervisning, grundläggande undervisning och specialundervisning fram till 2013.

Att ordna undervisning någon annanstans än i skolan är inte allmänt i relation till hela åldersklassen. Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen har antalet elever som går i skola i en annan kommun minskat något.

Antalet elever i åldern 7–12 år växer med två procent fram till år 2020. Tillväxten syns särskilt i Birkaland. Däremot sjunker elevantalet i åldersklasserna 13–15 fram till 2020. Störst är minskningen i Södra Österbotten och Satakunta. Minst berörs Birkaland. I fråga om alla kommuner gäller förändringarna i åldersstrukturen en stor del av kommunerna.

Antal finskspråkiga grundskolor i länet var sammanlagt 1065. Skolor med färre än hundra elever i klasserna 7–9 var tio. Skolor med klasser 1–9 var 69 till antalet, vilket är nu 2,5 gånger större än för sex år sedan. Antalet sammanslagna skolor har fördubblats under åren 2007–2008. Sammanslagningar har gjorts särskilt i Satakunta och i Mellersta Finland.

Inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen har sammanlagt 238 skolenheter indragits eller sammanslagits sedan 2002. Under samma tidsperiod har elevantalet i länet minskat med 5,7 %. Under år 2008 indrogs eller sammanslogs sammanlagt 37 skolor.

Antalet skolskjutsberättigade elever och deras andel av alla elever har hållit sig på samma nivå under åren 2004–2008. Även deras andel av alla elever är så gott som oförändrad. Skillnaderna mellan landskapen vad gäller andelen skolskjutsberättigade elever har ökat något. Antalet elever i specialundervisning som har transportförmån har fortsatt öka markant i länets alla landskap. Men skillnaderna mellan landskapen vad gäller andelen skolskjutsberättigade elever av alla elever i specialundervisning är dock stora.

Skolresans längd för 48 procent av de skolskjutsberättigade eleverna i förskoleundervisning är under fem kilometer i en riktning. Av eleverna i årskurserna 1–6 hade 34 procent och i årskurserna 7–9 tre procent en skolväg som var kortare än fem kilometer. Av eleverna inom specialundervisning hade 29 procent en skolväg som understeg fem kilometer i en riktning.

Den lagstadgade tid som används för skolresor överstigs minst en dag per vecka i nio olika kommuner. Det är mindre än tidigare, men däremot har antalet elever för vilka tiden överskrids vuxit. Överskridningar sker oftast i Birkaland, Satakunta och Mellersta Finland. För eleverna i Södra Österbotten och Österbotten har den lagstadgade tiden inte överskridits.

Fortsatt minskning av elevantalet i de svenskspråkiga skolorna

Under 2008 har tillgängligheten för de svenskspråkiga eleverna i årskurserna 1–6 försämrats något, speciellt i Egentliga Finland märks en tydlig nedgång. Andelen svenskspråkiga 7–12 åringar i länet, vilka bor inom en fem kilometers radie från skolan är ca 85 procent. Motsvarande siffra för ålderskategorin 13–15 är 46 procent. En klart större andel av länets finskspråkiga barn i motsvarande åldersgrupper (93 % och 78 %) bor inom en fem kilometers radie från finskspråkig skola.

Hösten 2008 fanns det inklusive specialskolorna sammanlagt 142 skolor som gav svenskspråkig grundläggande utbildning i Västra Finlands län. Av dessa ordnade 116 skolor undervisning för årskurserna 1–6 och 18 skolor för årskurserna 7–9. Antalet skolor med årskurserna 1–9 är fyra till antalet. Sammanlagt hade de svenskspråkiga skolorna i Västra Finlands län 15 197 elever i årskurserna 1–9, en minskning med 299 elever eller närmare två procent jämfört med året innan. År 2008 skrevs det in närmare nio procent färre

elever i de svenskspråkiga skolorna i årskurs 1 jämfört med 2007. Elevantalet har sjunkit i alla regioner utom Karleby.

Under perioden 2001–2008 har 20 skolor (inklusive en specialskola) dragits in eller sammanslagits med annan skola och samtidigt har elevantalet minskat med 778 elever eller fem procent. Under det senaste året har två skolor dragits in, en skola med årskurserna 1-5 och den andra en specialskola. Båda skolorna var belägna i Österbotten.

37 procent av eleverna inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen har rätt till skolskjuts i kommuner med svenskspråkig skola. Andelen skjutsberättigade elever i förhållande till det totala elevantalet har bibehållits oförändrad jämfört med 2007.

Jämlika möjligheter till utbildning kräver kreativa lösningar

Om man ser på placeringen av undervisningsenheten var tillgången till både yrkesutbildning och gymnasieutbildningen god. Tillgången på gymnasieutbildning är självfallet bättre. Det var eleven bor inverkar dock på tillgången. Bäst är situationen för de 56 procent av unga som bor i städer och för vilka det erbjuds gymnasieutbildning inom en tio kilometers radie från skolan. Motsvarande procent för yrkesutbildningens del är 29 procent. Viktigare än platsen för skolan är det att det finns tillräckligt med nybörjarplatser för de unga.

Alla unga bör erbjudas möjlighet till utbildning, och alla unga som vill arbeta ska ha möjlighet till yrkesutbildning. Största delen av dem som inleder gymnasiestudier kommer direkt från den grundläggande utbildningen. Gällande yrkesutbildningen var klart fler av de antagna sådana som hade avslutat sin grundläggande utbildning under tidigare år, 41 procent av sökandena. Största delen av dem som söker sig till utbildning direkt från den grundläggande utbildningen blir antagna. Lite fler till gymnasier än till yrkesutbildning.

Studiehandledning är viktigt, och tillgången på handledning ska tryggas. Studiehandledningen ska ses som en gemensam sak för hela läroanstaltssamfundet och som en process som pågår under hela studietiden. Utbildning ska kunna erbjudas flexibelt till alla elever och studerande. Därför ska läroinrättningarna skapa mer flexibla utbildningsmodeller för olika elever och studerande på olika håll i landet. Olika läroanstalter och inläring i arbetet ska ses som möjligheter. Samarbetet ska ökas på alla håll; inte enbart mellan utbildningsanordnarna utan också mellan läroanstalter och arbetslivet.

Svenskspråkiga ungdomar väljer helst en fortsatt utbildning nära hemorten

Svenskspråkiga ungdomar väljer helst en fortsatt utbildning, som ordnas nära hemorten. Om de söker sig till utbildning i en annan region är orsaken oftast att yrkesutbildning inom just det utbildningsområdet inte ordnas i det egna landskapet. Också om en utbildning ordnas endast på en ort i Svenskfinland kommer de flesta studerande från det landskap där utbildningen ordnas. I regioner med ett synnerligen snävt yrkesutbildningsutbud är gymnasiebenägenheten hög.

Tillgängligheten till utbildning på andra stadiet var år 2008 fortsättningsvis sämre för de svenskspråkiga 16-åringarna än för de finskspråkiga i länet. Detta gäller såväl gymnasiesom yrkesutbildningen. Jämfört med föregående år har skillnaderna inom yrkesutbildningen i någon mån utjämnats mellan språkgrupperna. Däremot har inga nämnvärda förändringar skett inom gymnasieutbildningen. Ett möjligast heltäckande svenskspråkigt

utbildningsutbud bör garanteras och utbildningsanordnarna bör få tillräckliga resurser för att utveckla ett mångsidigt samarbete mellan de olika utbildningsstadierna men också mellan kommunerna och regionerna. Resurser för utvecklingsarbete borde ingå i statsandelsfinansieringen i högre grad än vad nu är fallet.

De unga har i princip tillgång till någon form av svenskspråkig yrkesutbildning nära hemorten även om utbudet ofta är begränsat. Tillgängligheten och avståndet i sig är dock inte alltid avgörande i valet av utbildning. Den närmaste läroanstalten erbjuder inte alltid sådan utbildning som den unga är intresserad av. I andra fall blir den unga kanske inte antagen till utbildning nära hemorten på grund av att konkurrensen om utbildningsplatserna är stor.

Cirka 60 procent av de ungdomar som hade avslutat sin grundläggande utbildning under tidigare år och som år 2007 sökte till en yrkesutbildning, blev antagna. Andelen var tio procentenheter högre än föregående år. Det finns dock en risk för att en del av de ungdomar, som blev utan en studieplats, kan marginaliseras. Också dessa ungdomar bör beredas plats i fortsatt utbildning antingen inom ungdoms- eller vuxenutbildningen, något som borde beaktas då utbildningsutbudet och antagningsprinciperna slås fast. En fungerande handledning är likaså av största vikt.

Placering i utbildning efter avlagd grundläggande examen har försämrats i Västra Finlands län, skillnaderna fortfarande stora mellan landskapen och kön

De ungdomar som går ut grundskolan i Västra Finlands län söker sig aktivare till påbyggnadsutbildning och placerar sig även bättre än ungdomarna i hela landet. Skillnaderna mellan landskapen är dock stora. Ungdomarna i landskapet Satakunta har placerat sig bäst under 2007, nästan 97,2 procent blev antagna. Målet uppnåddes i alla andra landskap förutom Mellersta Finland. Å andra sidan bör man komma ihåg att en del av unga placerar sig inom annan utbildning som inte leder till examen, vilket inte framgår av Statistikcentralens statistik. Däremot borde statistikföringen utvecklas, till exempel genom KOULUTA-sökprogrammet så att man får uppgifter som motsvarar verkligheten visavi placeringen i utbildning.

Pojkarna har placerat sig bättre än flickorna. Situationen framhävs särskilt i Mellersta Finland, där flickorna har placerat sig sämre till yrkesutbildningen än i länets andra landskap och även i förhållande till hela landet.

Elevstrukturen för gymnasiet och yrkesutbildningen är starkt uppdelad enligt kön. I gymnasierna i Västra Finlands län var 58 % av eleverna flickor år 2007, medan antalet pojkar vid yrkesläroanstalterna var över 62 %. Andelen både flickor och pojkar i yrkesutbildningen tenderar dock att växa.

Ökat antal elever med mångkulturell bakgrund är en utmaning särskilt för specialundervisningen och studiehandledningen.

Hela 95 procent av de svenskspråkiga eleverna inledde utbildning på andra stadiet efter grundskolan

I Västra Finlands län sökte drygt 99 procent av eleverna till fortsatt utbildning efter avslutad svenskspråkig grundläggande utbildning år 2007. Av årsklassen inledde 95 procent en examensinriktad utbildning och ca tre procent påbyggnadsundervisning. I relation till undervisningsministeriets målsättningar var resultatet bra.

Närmare 51 procent av eleverna påbörjade en gymnasie- och 44 procent en yrkesutbildning. Gymnasieutbildningen ökade i popularitet för första gången på fyra år. Det fanns dock landskapsvisa skillnader. I Egentliga Finland minskade gymnasieebenägenheten till förmån för yrkesutbildningen. I Österbotten ökade andelen studerande inom gymnasierna men det oaktat var yrkesutbildningen fortfarande populär.

Andelen flickor och pojkar som inledde en utbildning på andra stadiet var liksom tidigare år ungefär lika stor. Skillnaderna mellan könen i valet av utbildningsinriktning kvarstod dock. Flickorna var i majoritet inom gymnasie- och pojkarna inom yrkesutbildningen.

Andelen elever som inte påbörjade studier efter avslutad grundläggande utbildning minskade. Trots detta är behovet av nya åtgärder för att minska marginaliseringen stort och det är synnerligen viktigt att följa upp de elever som inte inlett fortsatt utbildning. Detta enligt studiehandledarnas svar på länsstyrelsens förfrågan gällande elever som riskerar att bli marginaliserade. För dessa elever bör individuellt anpassade undervisningsarrangemang utvecklas och etableras redan inom den grundläggande utbildningen. I regionerna pågår också projekt med syfte att underlätta övergången från grundläggande utbildning till andra stadiet samt att minska studieavbrotten. Resultaten från dessa projekt bör tillvaratas och införas i utbildningsenheternas ordinarie verksamhet.

Motionstjänster för äldre i kommunerna

Nästan alla kommuner ordnar handledda motionstjänster för äldre i Västra Finlands län. Trots detta var över hälften av kommunerna av den åsikten att utbudet inte var tillräckligt. Minst nöjda var man i landsortskommuner. Tillgången till transportservice och assistenter har inte i tillräcklig mån tagits i beaktande i den serviceproduktion som är avsedd för äldre. Tillgång till assistenter finns i 19 kommuner och regelbundna transporter till idrottsplatser i 23 kommuner. Bäst betjänas de äldres motionsintresse av de rutter för service-linjer som finns i stadsmässiga kommuner. Av denna orsak borde staten i samarbete med kommunerna genom resurs- och informationsstyrning utveckla assistent- och transporttjänster särskilt för de äldre vars kondition är svagast.

I 38 procent av kommunerna utgår utvecklingen av motionstjänster för äldre ifrån utarbetade strategier. Situationen är bäst i stadsmässiga kommuner där drygt fyra fjärdedelar utvecklar servicen utgående från strategin. Idrott och motion som kommunens strategiska val ska stärkas genom att motion för äldre beaktas i de verksamhetsstrategier och -program som de olika sektorerna i kommunerna utarbetar.

Enligt de för idrottsverksamheten ansvariga tjänsteinnehavarna har drygt fjärdedel av de kommuner i Västra Finlands län som svarade på enkäten förberett sig tillräckligt på de förändringar som behovet framkallar ifråga om de äldres motion. De stadsmässiga kommunerna har en betydligt bättre beredskap för förändringar än tätorter och landsbygds-kommuner. Nästan hälften av kommunerna samarbetar regelbundet med olika förvaltningar och andra serviceproducenter i syfte att producera motionstjänster för äldre. Regionalt eller lokalt samarbete förekommer dock i bara en fjärdedel av de kommuner som svarade på enkäten. Bäst är situationen i Södra Österbotten och Mellersta Finland. I och med att såväl kommun- och servicestrukturerna som befolkningsstrukturen förändras ska särskild uppmärksamhet fästas vid utveckling av motionstjänster för äldre i landsbygds-kommunerna.

Barn och unga ska tas med i beslutsfattningen

Utvärderingsobjektet för basservicen inom ungdomsväsendet finns definierat i 7 § lagen om ungdomsarbete (72/2006): "Kommunernas ungdomsarbete och ungdomspolitik omfattar fostrande handledning av unga, verksamhetslokaler, möjligheter till fritidssysselsättning, informations- och rådgivningstjänster, stöd för ungdomsföreningar och andra ungdomsgrupper, idrottsinriktad, kulturell, internationell och mångkulturell ungdomsverksamhet, miljöfostran för unga och vid behov tjänster som gäller ungdomsverkstäder eller andra verksamhetsformer som är lämpade för de lokala förhållandena och behoven."

En avgränsning gjordes så att ungdomsverkstadsverksamheten lämnades utanför likaså informations- och rådgivningstjänsterna för unga och den mångkulturella ungdomsverksamheten.

Utbudet gällande fostrande handledning av unga varierar stort i kommunerna, särskilt utanför tillväxtcentra. Det finns kommuner där frågan har skötts bra, men i vissa kommuner finns det ännu mycket att göra. Den regionala jämlikheten förverkligas inte.

Kommunerna har inte varit särskilt snabba med att uppgöra program för utveckling av barn- och ungdomspolitik. Läget varierar något mellan kommunerna. I nästan 60 procent av kommunerna har ett program utarbetats eller arbetet har inletts, medan en femtedel av dem som svarade på enkäten meddelade att frågan inte ens varit aktuell i kommunen. Många kommuner har inte på ett tillfredsställande sätt engagerat barn och unga vid utarbetandet av programmet.

På basis av enkäten motsvarar antalet, storleken, skicket och utrustningsnivån av ungdomslokalerna behovet i regel bra. Däremot finns det brister i servicenivån i lokalerna särskilt i fråga om öppettiderna. Bara i 13 procent av de kommuner som svarade på enkäten meddelade att ungdomslokalerna hålls öppna varje dag. Oftast är kommunens alla ungdomslokaler stängda lördagar och söndagar. Möjligheterna till fritidssysselsättning är tämligen bra ordnade i kommunerna, men samarbetet mellan de olika aktörerna (kommun, församlingar, tredje sektorn) är dock blygsamt. Kommunerna ger mångsidigt understöd till ungdomsföreningar och andra ungdomsgrupper.

Kommunernas allt stramare ekonomiska situation kan påverka tjänsterna inom ungdomsväsendet, eftersom man inte har subjektiv rätt till dessa tjänster. Mångprofessionellt samarbete ska utvidgas såväl inom kommunen som mellan kommunerna. De unga ska få delta i beslutsfattande som berör dem. Detta är uppfostran som siktar på framtiden och ger handledning i hur man tar ansvar för de gemensamma frågorna.

Främjandet av egenkontroller ett insatsområde för små företag som förädlar livsmedel

Antal små företag som förädlar livsmedel i Västra Finlands län var 1 354 år 2008. Av dem var 92 procent små SME-företag med färre än 20 anställda. Av de godkända livsmedelslokalerna hade största delen (92 %) en egenkontrollplan på någon nivå, men i genomsnitt cirka en tredjedel saknar tillståndsmyndighetens godkännande. Bäst är situationen på de företag som förädlar animaliska produkter (kött, fisk, mjölk) samt hos dem som tillverkar drycker. Situationen var klart sämre på företag som förädlar grönsaker och bär. Situationen inom andra branscher visavi egenkontrollplaner och godkända egenkontrollplaner placeerar sig mellan de två nämnda branscherna.

När man jämför svaren på enkäten om egenkontrollplaner visavi uppgjorda och godkända egenkontrollplaner i de olika landskapen, kan man konstatera att läget är bättre i Österbotten, Egentliga Finland, Satakunta och Mellersta Finland än i Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Birkaland. Situationen som helhet är oroväckande, eftersom så många objekt saknar en godkänd egenkontrollplan. Detta leder till risker i anslutning till livsmedelshygien samt ojämlikhet gällande övervakningen.

Det regionala samarbetet inom miljö- och hälsoskyddet har framskridit snabbt i Västra Finlands län. År 2009 finns det 58 tillsynsenheter i länet, vilket är 45 % färre än år 2005. Vid årsskiftet 2008–2009 bildades samarbetsområden i nästan alla landskap. Situationen har dock inte ännu heller klarnat för många tillsynsenheter och en del av kommunernas tillsynsplaner gällande samarbetsområden uppfyller inte kriterierna i statsrådets principbeslut.

Resurserna vid kommunernas tillsynsenheter borde dimensioneras så att tillsynen och rådgivningstjänsterna fungerar i den omfattning som behövs. Brister inom tillsynsverksamheten ska tas på allvar, eftersom de leder till ojämnt bemötande av företagare och målen i stadgandena bl.a. i fråga om egenkontrollen kan inte uppfyllas.

Hälsovården för nötkreatur håller måttet på en fjärdedel av gårdarna i Västra Finland

Av de nötgårdar som finns i Västra Finlands län hade 24,6 procent ingått ett hälsovårdsavtal med en kommunalveterinär eller en privat veterinär år 2008. Motsvarande procenttal var 12,3 året innan. Antalet hälsovårdsavtal ökade, men inte enligt förväntningarna.

Man utgick ifrån att antalet avtal skulle öka betydligt efter det att man började betala stöd för husdjurens välmående våren 2008. Antal svingårdar som ingått ett hälsovårdsavtal var 92,6 procent redan år 2007.

Av länsstyrelsens enkät till kommunalveterinärerna framgick att 38,3 procent av svingårdarna som ingått ett hälsovårdsavtal hade avtalet på den lägsta lagstadgade nivån. På de gårdar som har ett dylikt avtal nöjer man sig med verksamhet som uppfyller de lagstadgade kraven för djurhållningen och primärproduktionen. Den frivilliga nationella nivån för djurhälsovården uppfylldes av 12,3 procent av alla gårdar. Verksamheten som motsvarar den nationella nivån omfattar åtgärder om vilka man avtalat per produktionsinriktningar och avser att främja lönsamheten, djurens välbefinnande och säkerheten i fråga om primärproduktionen av livsmedel.

Läget är bättre på svingårdar. Den nationella nivån har uppnåtts av 43,8 procent av de svingårdar som är på kommunalveterinärernas ansvar. Enbart 11 procent av avtalssvingårdarna låg på den lagstadgade basnivån.

I syfte att utveckla djurhälsovården föreslår länsstyrelsen att kommunerna reserverar tillräckliga resurser och möjligheter till veterinärernas arbetsfördelning för de samarbetsområden som bildas inom miljö- och hälsoskyddet. Vidare föreslås att Livsmedelssäkerhetsverket stöder de nuvarande kommunalveterinärernas beredskap inom djurhälsovården genom att ordna korta kurser i regionerna.

Kommunernas transportkostnader stiger – stora skillnader i servicetrafiken

Kommunerna har varit tvungna att anvisa allt större anslag till transporttjänsterna. Transportkostnaderna för grundskoleelever har stigit med 14,1 procent under åren 2005–2007, medan kostnadsstegringen inom social- och hälsovården per en 75 år fylld har varit 8,6 procent under samma period. Detta är en oroväckande trend eftersom det enligt prognosen finns 13,5 procent fler 75 år fyllda i länet år 2015 än år 2007.

Från 2002 till 2007 har transportkostnaderna för en 75 år fylld stigit med 26 procent. År 2015 uppskattas kostnaderna vara nästan 50 procent högre än år 2007.

På basis av enkäten till kommunerna har antalet låggolvbussar ökat i städer med över 50 000 invånare. I länets största städer är redan nästan 85 procent av bussarna i lokaltrafiken låggolvbussar. Denna typ av bussar förbättrar transporttjänster för rörelsehindrade. Därutöver är det lättare för alla att stiga in och på bussen, vilket gör det går också snabbare.

Enligt enkäten till kommunerna har 83 procent av kommunerna servicetrafik. Men det hur bra det svarar mot behovet varierar stort i de olika kommunerna. I vissa kommuner motsvarar utbudet behovet helt, i andra bara tio procent. I varje kommun finns minst en taxibil som uppfyller kraven på tillgänglighet. Framöver kommer man att fästa uppmärksamhet vid att antal taxibilar som uppfyller kraven på tillgänglighet är tillräckligt.

Det räcker inte med att öka antalet lämpiga transportmedel om man vill stävja kostnadsökningen. Samarbetet inom och mellan kommunerna ska effektiveras. Kommunerna ska dessutom utveckla transportserviceformer för äldre och differentiera skolornas arbetstider. Genom att gynna allmän kollektivtrafik, att öka antalet taxibilar som uppfyller kraven på tillgänglighet samt genom att utnyttja servicetrafik och resecentralsystem kan man i kommunerna producera transporttjänster som ligger på rätt nivå och är effektiva också kostnadsmässigt.